

מהדורת 'קדן טלל ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ וירא ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד עיקר מצות צדקה
הוא הנאת העני
מילתא חדת"א

יב הכנה למצוה
נציץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ב הצדיקים מאמינים ויודעים שכל
הנהגת הטבע היא כולה השגחה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

באר לחי רואי | השפעת הקדושה מהצדיק מרגשות רק אחר הנסיעה ממנו. 1.
קדשת לוי | כשהצדיק רואה בני אדם מבחין אם מעשיהם הגונים. 1.
מאמר מרדכי | 'ורחצו רגליכם' - המנעות מגשמיית. 1.
תפארת שלמה | 'כד חזיוהו דהנה שרי ואסר' רמז ל'קדש עצמך במותר לך'. 1.
אהבת שלום | טוב להזכיר בפה 'שבת' בשבת קדש. 1.
בית אברהם | כפי נקיות האדם מפגמים מרגיש את קדשת השבת. 1.
אמרי חיים | מדת האהבה וממתקת הדינים ולכן יושבים חסידים יחדיו ומזמרים באהבה ודבקות. 1.
קדשת לוי | מצות שיש בהם הנאת הגוף מחיב שלא תהא בהם פניה. 1.
אגרא דכלה | הנשמה יתרה נהנית מאד מברכת המזון. 1.
תולדות יעקב יוסף | כשם שאפשר להרהר במשא ומתן בתפלה כך אפשר לקום שויתי ה' לנגדי תמיד בעסקו במשא ומתן. 1.
אמרי שמואל | קיום 'אחרי ה' אלקיכם תלכו' על ידי 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. 1.
מאור ושמע | בכל מקום שהצדיק הולך השם הנהיג לנגד עיניו לתור לו הדרך. 2.
דעת משה | דברי המגיד מקו'ני' זיע"א. 2.
נעם אלימלך | כששם הנהיג לנגד עיניו הוא סימן שתקון חטאיו. 2.
אגרא דכלה | צדיקים אינם נושאים עיניהם עד שישפטו בעין שכלם שהוא תואם עם חקי התורה. 2.
פני מבין | השקפת השכינה על שפל רוח אף בעת הצלחתו. 2.
רבי יחיא צאלח זצ"ל | ה' בקר את אברהם רק ביום השלישי בגלל המלאכים. 2.
ישא ה' | גם רפאל נשלח לשליחות אחת. 2.
גבעת פנחס | הליכה בדרך מפיגה את המאכלים. 2.
שפתי ישרים | רפואת אברהם אבינו במאמר המלאך 'כן תעשה'. 2.
ויאמר שאול | צרי עין ממונם נחסר. 2.
כתב סופר | חסרון אמונתה של אשת לוט כשהביטה אחריה. 2.
גבעת פנחס | בני נח מצויים על שבועה בשם. 2.
תועפת ראם | ליצחק לא נתן זמן לחשוב על העקדה. 2.
תפארת יהונתן | זריזותו של אברהם אבינו לעקוד את יצחק מיד ולא התמהמה עד שיהיו לו בנים. 3.
קול אליהו | ישראל נזונים בעולם הזה בזכות זריזותו של אברהם אבינו. 3.
תפארת יהונתן | זריזותו של אברהם אבינו כמו יצחק בנו. 3.
נתיבות עולם | מצלת הגרזי יותר מהמלאכים העליונים. 3.
פתח עינים | אכילת פרות המצוה בעולם הזה. 3.
מדבר קדמות | הגרזי במצות ראוי לשקר מן הדיו ולא נאמר עליו 'מי הקדימני'. 3.
נפש כל חי | הגרזי למצוות זוכה לאריכות ימים. 3.
מעשי צדיקים | 3.
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה. 3.

דברי סופרים | יסוד בנין האמה הישראלית היה לאחר יאוש גמור, הלמוד לכל אדם כל יתאש בשום מצב. 1.
סוד ישרים | לעתיד יראה הקב"ה לכל אדם שלא נאבד ממנו שום דבר ויש לו אחרית ותקוה. 1.
חידושי הרי"ם | יבטח בהשם יתברך אף בדבר שאינו יכול להתקיים בדרך הטבע. 1.
מהר"י בעלזא | אפלו אם אין התפלה עושה פרות מיד היא שמונה ופאשר נצרך לישועה נענה מכה. 1.
אמרי יהושע | בעל בטחון מסייע לו השם יתברך כמו שהתפלל תפלה מיוחדת. 1.
אמרי נעם | הצדיקים מאמינים ויודעים שכל הנהגת הטבע היא כלה השגחה ונס. 1.
דברי ישראל | כל גדול בפרנסה להשליך על הקדוש ברוך הוא יתברך. 1.
זרע קדש | כשם שהש"י אין סוף כך אין סוף לעבודתו כך ככל שמתעלה האדם יחפש להוסיף יותר ויותר. 1.
מקור ברוך | ההבדל בין אברהם אבינו ללוט. 1.
מבשר טוב | מחובת החנוך שלא להסתיר את רגשות הקדש שבקרב האב. 1.
זאת זכרון | באור דברי הילקוט שמאכלו של אברהם אבינו היה אלה שורים. 1.
מאמרי אדמו"ר הזקן | בחינת 'אור ישר' ו'אור חזון'. 1.
בן ביתי | השכינה הקדושה מחפשת מקום לשרות בארץ ומוצאת זאת אצל הצדיקים הקדושים. 1.
שערי תשובה | מהות האהבה הנצרכת לעבודת הבורא. 1.
שם משמואל | הטעם מדוע לפנים היתה אהבה גדולה בין החסידים ואחר כך התבטלה. 1.
דברי שלום | כאשר משיג בהירות יבקש רחמים שלא תסור ממנו. 1.
דברי אלימלך | בזמן הגלות אפלו מעשה מועט מתקבל לרצון. 1.
שפת אמת | על האדם להתבונן שמעשיו נוגעים לדורות. 1.
מאור ושמע | כאשר הצדיקים בדבקות גדולה צריכים להביט על דבר גשמי כדי שייכלו להשאיר בעולם הזה. 1.
זאת זכרון | מעשה נורא מאחד מהקדושים אשר בארץ. 1.
תולדות אדם | התלהבותו של הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א לקראת נטילת ארבעה מינים. 1.
חמדת דוד | אין לטות חלילה מדיני התורה. 1.
מהר"ש מפעלזא | יראת ה' טהורה בלא שום תרוצים ותואנות. 1.
בית ישראל | ימי הנעורים העקר לעבודת ה'. 1.
זכותא דאברהם | תשוקת המלאכים לחביבות המצות שמקיימים בני ישראל ה דברי שלום | בעת שיצרו מתגבר עליו ידע שחפצים להעלותו למדרגה יותר גבוהה. 1.
מאמר מרדכי | 'והשענו תחת העץ' - הסתופפות בצל צדיקים. 1.

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

מחוברים
 הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים
 את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישראל למייל האישי

נושאים בפרשת וירא

אל יאוש

דברי סופרים

רבי צדוק מלובלין זיע"א

יסוד בגנו האמה הישראלית היה לאחר
יאוש גמור, הלמוד לכל אדם בל יתיאש
בשום מצב

אין ליהודי להתנאש משום דבר, בין בעניני הגוף כמו שאמרו (ברכות י.) אפלו חרב חדה על צוארו אל ימנע מהרחמים, בין בעניני הנפש, אפלו נשפך למקום שנשפך וחסא בדבר שאמרו ז"ל (וזה"ק ח"א רי"ט:) שאין תשובה מועלת חס ושלום, או שתשובתו קשה, או שרואה עצמו משתקע והולך בעניני עולם הזה, אל יתיאש בעצמו לומר שלא יוכל לפרש עוד, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והשם יתברך יכול לעזר בכל ענין.

וכל בגן אמה הישראלית היה אחר היאוש הגמור ד'אברהם ושרה זקנים' ו'מי מלל לאברהם הניקה וגו', שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה וכו', מאת ה' היתה זאת שיהיה בגן האמה בן קא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפלו שרה שתפקד עוד.

כי זה כל האדם הישראלי – להאמין שאין להתנאש כלל, דלעולם השם יתברך יכול לעזר והיפלא מה דבר, ואין לחקור בחקירות למה עשה ה' ככה. וכן הישועה דלעתיד נאמר (ישעיה נג א) 'מי האמין לשמעתנו וגו'', וכן אמרו (סנהדרין צו.) דאין בן דוד בא עד שיתנאשו מן הגאולה (אות טז):

סוד ישרים

רבי גרשון חנוך מראדזין זיע"א

לעית יראה הקב"ה לכל אדם שלא
נאבד ממנו שום דבר ויש לו אחרית
ותקוה

ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה וגו' (כא ו-י) **הלשון** 'צחק' נופל על דבר הנאבד מדעת אדם ואפס ממנו תקוה, וכשמראה השם יתברך אחר כך לזה האדם שמעולם לא נאבד ממנו כלום, ישועה כזו נקרא 'צחק עשה לי אלהים'. וכן הישועה של תחית המתים נקרא צחק, כדאיתא בזהר הקדוש (ח"א קלו.) 'ואלה תולדת יצחק' שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא וכו'.

כי בתפיסת דעתו של אדם נראה שנעדר ונאבד חס ושלום לגמרי – עד שאינו מתעורר בלבבו אפלו שום תפלה, כי נראה לו שזה הוא מהנוראות אשר לא נקוה. **ולעתיד**, כשיעזר השם יתברך, יהיה מנהיר לישראל שמעולם לא נאבד מהם שום לבוש, כדכתיב 'לתת לך אחרית ותקוה' (ירמיה כט יא), הינו שישאל יכירו בתפיסת דעתם שהיה להם קו ותקוה גם למפרע לאותה הישועה, ומזה יהיה אז כל הצחוק:

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

בטח בהשם יתברך אף בדבר שאינו
יכול להתקיים בדרך הטבע

ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה (יח יב.) כי שרה לא ידעה שמבטיחים בשליחות השם יתברך, רק שמברכין בדרך ברכה שיהיה לה בנים, וצחקתה. ועל זה אמר השם יתברך, כי צריך האדם להיות בטוח בהשם יתברך ולא להתנאש בעצמו, ולא יהיה שום דבר רחוק בעיניו כלל:

מהר"י בעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

אפלו אם אין התפלה עושה פרות מיד
היא שמונה ופאשר נצרך לישועה נענה
מכחה

וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה (יח יז.) צריך להבין למה היה אברהם מרבה בתפלה יותר עבור הרשעים האלה, ומסתמא יש בזה איזה דבר. וביותר שאמר ה' 'המכסה אני וגו'', וזה מורה שרצון ה' היה שיתפלל אברהם אבינו עליו השלום עליהם, גם מה דכתיב אחר כך 'כי ידעתי למען וגו'', צריך הבנה מה זה נתינת טעם אשר לפניו.

אמנם יש לומר על פי המבאר בספרים שאם איש ישראלי מתפלל, אף אם לפעמים אינו עושה פרות מיד שיהא נענה לאלתר, אף על פי כן היא שמונה נצח לעולמי עד, ואם לפעמים מתגלגל הדבר שאיש ישראלי צריך להנשע מעין אותה ישועה, אזי התפלה ההיא מתעורר ומעוררת עליו רחמים מחסדי ה' ברוך הוא, ולכך כי ידעתי וגו' למען אשר יצוה וגו', בינו שבניו ילכו בדרך תורת ה', ראויים הם

לעזר עליהם תמיד רחמים וחסדים. **ולזאת** גלה ה' לאברהם אבינו עליו השלום שרוצה לאבד הרשעים האלה, כדי שיתאמץ בתפלה, אף שבאמת לא פעל בתפלתו אז עליהם, שאפלו על ידי צרוף עם הקדוש ברוך הוא לא מצא, מכל מקום הרויח בתפלתו זה שהיא שמונה נצח לבניו בגין עד הדור האחרון, אם יצטרכו לעזר עליהם רחמי וחסדי ה' על ידי צרוף ה' עמהם, אזי מתעורר התפלה שהתפלל אברהם אבינו עליו השלום, ונושעים על ידי זה גם כן:

דרכי אמונה ובטחון

אמרי יהושע

רבי אורי יהושע אשר אלחנן מפריסוב
זיע"א

בעל בטחון מסייע לו השם יתברך כמו
שהתפלל תפלה מיוחדת

הנה שמעתי על שם אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה, וכמדומה שאמר מפי רבנו הקדוש מלובלין זצלה"ה זי"ע, הפרוש של 'תפלה' את הילד תחת אחד השיחים' (כא טו), שהשליכת הילד היה 'תחת' הינו במקום 'אחד השיחים', הינו התפלות המיוחדות, ששיח הוא לשון תפלה, עד כאן.

והכוונה הוא כמאמר הכתוב (תהלים נה כג) 'השליך על ה' יתברך, הינו כשהאדם משליך את עצמו מנגד, רק שמשים כל בטחונו בהשם יתברך, אזי השם יתברך עוזר לו.

דחית השפע על ידי עשית עצות
ותחבולות

כמו ששמעתי מפי אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה שהשפע מן השמים היא כמו ספינה העומדת אצל החוף, שבקל יכול האדם לדחותה מן החוף, כן השפע שיורד מן השמים והיא סמוך אצלו שיכול לקבלו, והיצר הרע מתעזה את האדם ומרמה לו, שיחשב בדעתו שישכיל בעסקיו על פי שכלו, ובזה הוא מדחה את השפע חס ושלום.

באור 'הרעותי את מעשי וקפחתי את
פרנסתי'

וזהו פרוש הגמרא (קידושין פב.) שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, שחשבתי בדעתי להשכיל בעסקי ולעשות פעולות, על ידי זה 'קפחתי את פרנסתי', [קפחתי] הוא מלשון פקח שהוא אותיות 'קפחתי', שחשבתי להיות פקח בפרנסתי על ידי

אומרים אלהא דאברהם ענינו היו נצולים בזכותו. כי אתנהג עמו תמיד בנסיים ונפלאות. ושפיר שיך סמיכות הפסוקים, עין פרש"י ו"ל.

ולזה איתא בדברי האר"י ו"ל (לקוטי תורה ישעיה) בפסוק (ישעיה מד ו) 'אני ראשון ואני אחרון', אשר אותיות לפני הויה הם 'טרדה', ואותיות שאחר הויה הם 'כוזו' ושניהם עולה 'אני'. ודרכנו הוא להראות אשר גם הלבושים של הויה עולה 'אני'. כי צריך האדם לידע אשר גם הלבושים הם כביכול מאתו יתברך וגם הטבע הוא שלו וזהו 'וה' אמר המכסה 'אני', הינו אשר גם הפסוק והלבוש (שלא) [של] הויה עולה 'אני' להראות את אשר אני עושה את הכל וכנ"ל :

דברי ישראל

רבי ישראל ממודן ז"ע

כלל גדול בפרנסה להשליך על הקדוש

ברוך הוא יי

בקש לעמוד, אמר לו הקדוש ברוך הוא שב ואני אעמד ואתה סימן לבניך (רש"י יח א). הינו פידוע שהעקר לפרנסה הוא כמו שגאמר (תהלים נה כג) 'השליך על ה' יתברך והוא יכלכלך', לא שיהיה משקע ודרוך במשא ומתן.

זה שהוא מרמוז 'בקש לעמוד' – הינו כשמשטה רגלו חלילה ומבקש להעמיד במרחב רגלו פנ"ל, אומר לו הקדוש ברוך הוא 'שב' במנוחה, הינו 'השליך על ה' יתברך', ואני אעמד' במרחב רגלך, הינו 'והוא יכלכלך', ודי למבין :

ומאמינים רק בטבע, על פן הקדוש ברוך הוא מתנהג עמם גם פן רק בדרך הטבע.

אכל לא כן עם בני ישראל, ובפרט הצדיקים, אשר אף שהקדוש ברוך הוא מסתיר את התנהגותו בביכול, עם כל זה יודעים ומבינים שהכל מאתו, וגם הטבע הוא אצלם לגס, כי גם הטבע הוא מכוחו, ואין דבר נפרד ממנו יתברך. והתנהגות הטבע ודבר הנעשה שלא על פי טבע, הכל שוה אצלם.

וכמו שאיתא בפסוק הקדוש נעם אלימלך בפסוק 'ותצחק שרה' (בראשית יח יב), אשר חלילה שרה הצדקת לא היתה בחסרון אמונה, רק שהיה לה לפלא גדול אצלה. ועל זה הקפיד הקדוש ברוך הוא, כי אין זה דרך הצדיקים. כי מה חלוק יש אם אשה תלד לעשרים שנה או למאה שנה, הלא גם מה שמולידה לעשרים הוא גם גדול, עין שם בדברי.

ולזה עושה הקדוש ברוך הוא נסים עם הצדיקים, ומתנהג עמם למעלה מן הטבע, כי בביכול אינו פועל כלום אצלם בהתנהגות הטבע, כי גם אז יודעים השגחת הבורא ברוך הוא, ואין [לו] להסתיר עצמו מהם בביכול.

הרמז בפסוקים

וזהו וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה, הינו אשר אי אפשר לכסות ממנו בביכול, בכל דבר יודע אשר אני עושה, אף שהוא מסתיר בלבושא. אם כן אין חלוק, ואתנהג עמו בכל ענינים בדרך גס.

וזהו ואברהם היו יהיה לגוי גדול ונברכו בו כל גווי הארץ, ואיתא במדרש (בראשית רבה לט יז) אפילו ספינה שבבים, כשהיו

עצות ותחבולות שלי, על ידי זה דחיתי השפע חס ושלום.

כי אין להאדם לעשות שום דבר בשכלו, רק לידע שהקדוש ברוך הוא מפרנסו והוא יעסוק במשא ומתן, כי כל אדם מחיב לעשות איזה דבר בשביל פרנסה, כמאמר הכתוב (דברים טו יח) 'וברכתיו בכל אשר תעשה' הינו לעשות בניו, אבל לעשות תחבולות בניו בזה יש חשש שלא לדחות חס ושלום השפע, רק צריך לעשות ולעסוק במשא ומתן בבחינת 'השליך על ה' יתברך' וכנ"ל.

באור הפסוק 'ויפקח ה' את עיניה ותרא

באר מים חיים'

וזהו מאמר הכתוב ויפקח ה' את עיניה ותרא באר מים חיים (כא יט), ולא נאמר שגברא באר מים חיים, משום דבאמת היה הבאר בסמוך לה, רק שמקדם לא זכתה לראות את הבאר מחמת שהשכה עצות ותחבולות האיד שביבא לה מים, ואחר כך כשהשליכה את הילד תחת אחד השיחים ובאיתה לבחינת 'השליך על ה' יתברך' וכנ"ל, מיד היה השפע אצלה וזכתה לראות הבאר שהיה באמת אצלה :

אמרי נעם

רבי מאיר מד'קוב ז"ע

הצדיקים מאמינים ויודעים שכל הנהגת

הטבע היא כלה השגחה ונס

בפסוק וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה (יח יז). יש לרמוז על דרך הכתוב (דברים לא יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני', אשר בביכול השגחת הבורא הוא מכסה ונסתר בכמה לבושים, ומתנהג העולם על פי הטבע בכדי שיהיה בחירה. והרשעים מכחישים חלילה את ההשגחה,

וירא אליו ה' באלוני ממרא (יח א)

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ ז"ע

כשם שהש"י אין סוף כך אין סוף

לעבודתו כך ככל שמתעלה האדם יחפש

להוסיף יותר ויותר

הכתוב מרמוז לנו בזה עבודתו של אברהם אבינו עליו השלום, איך היתה עבודתו תמה ושלמה, כי הנה יש בני אדם שמתחילין לעבד ה' באמת, ועל ידי זה משיגין איזה מדרגה, ונדמה להם שכבר השיגו עבודתו יתברך שמו בשלמות, וכבר הם צדיקים גמורים אשר אין למעלה מהם. ובאמת לא ידעו ולא יראו ולא יבינו,

פרשת וירא

גבוה מאד, והולכים במדרגות אל המגדל, ואצל כל מדרגה ועליה שעולין יש חדרים מאוצרי המלך שמאירים מאד. והכסיל ההולך וכוונתו לילך אל המלך להשתעשע עם המלך, אבל כיון שעלה איזה מדרגות וראה החדרים שמאירים מאד, סובר ששם המלך ופונה לשם.

אכל באמת היה לו להבין אלו היה שם המלך למה עולין עוד למעלה מדרגות גבוהים יותר מאלו החדרים, והיה לו להוכיח ולהבין מזה שעדיין לא בא לחדר המלך, ולא לפנות אל שום מקום וחדר המאיר, רק לעשות שולו ולעלות יותר ויותר להתקרב אל המלך.

וטח מראות עיניהם, מהשכיל לבותם, כי הוא יתברך שמו אין סוף ואין קץ לתכלית עבודתו, ואין להביט על עצמו על שום מדרגה שיש לו, שיתפשט עצמו בזאת המדרגה.

רק ידרש ויחקר תמיד יותר אחר עבודתו, ואף אם יהיה לו כל מדרגות צדיקים, עם כל זה יבין שעדיין צריך לו לחקר אחר עבודתו יתברך שמו יותר, כי בודאי עדיין לא בא לתכלית עבודתו, כיון שהוא יתברך שמו אין סוף ואין קץ ואין תכלית.

משל נאה מהה"ק מבארדיטשוב ז"ע

והרב הקדוש מבארדיטשוב אמר משל על זה, למלך שעשה לו מגדל

שליש ב' יראת שמים אמתית בפנימיות לבו, צריך להזהר לא להצטנע ולהסתיר את הליכותיו, אלא אדרבה זהו חלק מתפקידו להראות ולהוות דוגמא אישית לבניו, וזהו חלק מחובת החנוף שיש לו.

ודבר זה למדים אנו מדברי הגמרא בביא מציעא (פז:) שכתבה בענין המלאכים שבאו לבקר את אברהם אבינו עליו השלום ביום השלישי למיתו, שהתעסק בהם ובצרכיהם במסירות ובחביבות. **ומבאר** שם בפסוקים, שחלק מהדברים עשה אברהם בעצמו וחלקם נתן לישמעאל שיעשה, ובאבות דרבי נתן (פ"ג) איתא: 'וימת אל הנער וימחר לעשות אתו, נתן ביד ישמעאל בנו כדי לחנכו במצות'.

ומכל מקום כתבה שם בגמרא: 'אמר רב יהודה אמר רב, כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקדוש ברוך הוא לבניו [בהיותם במדבר] בעצמו. וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח', וכו', עין שם.

מאמרי אדמו"ר הזקן

רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע

בחנית 'אור ישר' ו'אור חזר'

לכאורה אינו מובן ספקות זאת אם בצעקתה הבאה כו', ומי איכא ספיקא קמיה שמאי וכו'. אך הענין הוא, כידוע דיש בחנית 'אור ישר' שמצד מדת החסד, ובחנית 'אור חזר' שהוא מצד בחינת הגבורות וההסתלקות, והוא מדת הדין והצמצום. והם ב' הפכים, שזה מתפשט בלי שעור וזה מתצמצם בלי שעור. ותמיד המה מנגדיים גדולים.

ולהיות כי בהכרח שיהיה רק כפי אחד משניהם, והינו לפעמים כמו מדת הדין ולפעמים כמו מדת החסד, ואין אחד מושל בשל מנגדו כלל, כי אין החסד מצוי כלל בשעת הדין ואין הדין מצוי כלל בשעת החסד, פנאיה בחוש אצל אדם המתחזק.

אך זהו דוקא כשנשלמה מדתו של אחד מהם כמו שהיא המדה בשלמותה, אם לחסד או לדין, אזי או כלו חסד או כלו דין כו'. אך כשלא נשלמה המדה על שלמותה, שאז יש כח למדה המנגדת לשלט גם כן ולהפוך מן הקצה כו'.

לזאת צריך שירד אור השכל ממקורו לעין ולפקח בזה, ואם לא נשלמה מדת הדין על ידי שלמותה, על דרך משל יעשה פשר דבר ביניהם, דהינו שישפט במדת הבינוני, והוא מדת הרחמים, שהוא לא במדת הדין ולא במדת החסד אלא בחינת הכרעה, אבל היא נטיה לחסד יותר מן הדין מצד הרחמים ודל.

באור הפסוק על פי הנ"ל

וזהו ארדה נא ואראה, פרוש ממקור החכמה ירד לראותה ולעין למטה בהעלאת

ש"ש בו יראת שמים אמתית בפנימיות לבו, צריך להזהר לא להצטנע ולהסתיר את הליכותיו, אלא אדרבה זהו חלק מתפקידו להראות ולהוות דוגמא אישית לבניו, וזהו חלק מחובת החנוף שיש לו.

ודבר זה למדים אנו מדברי הגמרא בביא מציעא (פז:) שכתבה בענין המלאכים שבאו לבקר את אברהם אבינו עליו השלום ביום השלישי למיתו, שהתעסק בהם ובצרכיהם במסירות ובחביבות. **ומבאר** שם בפסוקים, שחלק מהדברים עשה אברהם בעצמו וחלקם נתן לישמעאל שיעשה, ובאבות דרבי נתן (פ"ג) איתא: 'וימת אל הנער וימחר לעשות אתו, נתן ביד ישמעאל בנו כדי לחנכו במצות'.

ומכל מקום כתבה שם בגמרא: 'אמר רב יהודה אמר רב, כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקדוש ברוך הוא לבניו [בהיותם במדבר] בעצמו. וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח', וכו', עין שם.

הרי שנענש אברהם אבינו על כך שהביא למלאכים את המים על ידי ישמעאל ולא טרח להביאם בעצמו. והדבר תמוה שהרי לא עשה זאת אלא בכדי לחנך את בנו ישמעאל במצות, ומפני מה אפוא נענש על כך שלא הביא למלאכים בעצמו. **והנראה** שזה בא להורות לנו בדרכי החנוף, שצריך האב בעצמו להראות לילדיו את גדל חביבות המצוה בעיניו, ובכך שיתעסק בעצמו עם המצוה ויטרח בעשייתה יראה לבניו את גדל ערך המצות ויהיה להם דוגמא אישית כמה רב ערך המצות בעיניו.

ולא מספיק מה שמורה להם לעשות כן, ואף לא מספיק כמה שהוא עצמו אוהב בזה בפנימיות לבו, אלא כל ה"כן שיכול צריך להראות לילדיו את גדל חביבות המצות ויגרותם, ובכך מהנה להם דוגמא חיה ומחנך אותם ומשריש בהם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון (חידוד).

והוא עמד עליהם (יח ח)

זאת זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע

באור דברי הילקוט שמאכלו של אברהם אבינו היה אלף שורים

וכן איתא (ילקוט ש"ש רמז תשס"ה) באברהם אבינו עליו השלום שאכל אלף שורים, ודאי

למוד הנ"ל מאברהם אבינו

וכן היה אברהם אבינו עליו השלום בבחינת המעלה הזאת, ולא פנה לשום מדרגה, אף שפבר נראה אליו ה', לא היה מחשב שפבר השיג עבודת ה' בשלמות, רק היה נדמה בעיניו רק כמתחיל לעבד ה', ובקש עבודתו יתברך שמו לשאל איה מקום כבודו, ולא אמר [בלבד] הלא פבר יודע אני כיון שנגאה אלי ה', כי הכין וידע שיש עוד מדרגה גבוהה יותר וכו'.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר כאן וירא אליו ה', ועם כל זה והוא ישב פתח האהל, שהיה בדעתו שעתה הוא עדין פתח הפניסה לעבודתו יתברך שמו כנ"ל.

וזהו שרמז בראשי תבות ו'ירא אליו י' ראשי תבות איו, שאף שנגאה אליו ה', אמר אברהם איה כבודו יתברך שמו לבקשו, כי ידע כנ"ל שעדין צריך לבקשו, כי יש בחינות גבוהים מעל גבוהים:

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו (יח ב)

מקור ברוך

רבי ברוך מסערט וויז'ניץ זי"ע

הקבדל בין אברהם אבינו ללוט

אצל אברהם אבינו נדמו המלאכים כאנשים, כמו שאמר שלשה 'אנשים' נצבים עליו, לעמת זאת אצל לוט כתיב ויבאו שני 'המלאכים' (יט א), שבאו בדמותם במלאכים ממש.

ויש לפרש בדרך צחות: המלאכים בראותם התנהגותו של אברהם אבינו בקדושה ובטהרה, רצו גם כן להיות כאנשים על פני האדמה, ולכן נדמו אליו כאנשים. אולם כשבאו אצל לוט וראו הליכותיו, אמרו שמוטב להיות מלאך מאשר אדם בעולם הזה, ובאו אליו בדמות מלאכים:

ואל הכפר רץ אברהם וגו' וימת אל הנער וימחר לעשות אתו (זה ישמעאל, לחנכו במצות, רש"י (יח ז)

מבשר טוב

רבי בן ציון שמחה מאיר מביאלא זי"ע

מחובת החנוף שלא להסתיר את רגשות

הקדש שבקרב האב

ובכלל יסוד חשוב של דוגמא אישית בכלל ענין נוסף, שלא זו בלבד שצריך ההורה שיחנך מפנימיות לבו ושללא יהיה אחד בפה ואחד בלב, אלא אף הורה

לו ה' יתברך (פסוק יב שם) 'פי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני', הקדוש ברוך הוא ירד לסוף דעתו וגלה שדעתו הנה לשחטו, ובכפרט למה שכתבו רבותינו ז"ל (ספר הרוקח, כב יד) כי שחט בו מקצת:

הטעם שעלה בדעת אברהם אבינו שרצה הקדוש ברוך הוא לשחט את יצחק

אבל מכל מקום קשה, מה עלה על דעת אברהם אבינו והיאך האמין דבר זה שפונת הקדוש ברוך הוא לשחט את בנו. ונראה לעניות דעתי אם אפשר, משום דאברהם היה חסד גמור ויצחק היה גבורה מדת הדין, ורצון השם הוא שיהיה הדין נכנע תחת החסד, חשב אברהם אבינו עליו השלום שרצון השם שישחט יצחק, שזה הוא הכוונה גמורה של הדין ותגברת החסד, וכיון שחשב שזהו דעת עליון ורצונו עשה בשמחה ולא עכב.

ומזה נודעת אהבת אברהם השלמה, דכיון שסבר שזה רצון השם וזה שלמות אילן העליון עשה באהבה רבה. ולפיכך אמר לו ה' כי ירא אלהים אתה, דהינו ירא ממדת הדין שהוא 'אלהים', ולפיכך עשית זה להכניע הדין:

• לשונות של אור •

אחרות

שם משמאל

רבי שמואל מסובטשוב זיע"א

הטעם מדוע לפנים היתה אהבה גדולה בין החסידים ואחר כך התבטלה

כבר הגדנו מה שנשאל כ"ק זקני אדמו"ר זצלה"ה מקאצק מדוע לפנים היתה האהבה גדולה כ"כ בין החסידים מה שלא נמצאה כ"כ בעתים האחרונות. והשיב כי יש בשמים היכל אהבה, והרה"ק רלו"י זצלה"ה מבדקטשוב פתח אותו היכל, ומזה נעשתה האהבה כ"כ גדולה בין החסידים, אך כאשר הרשעים השתמשו ג"כ באהבה זו לאהבות חיצוניות נמנו צדיקי הדור וסגרו את ההיכל הזה (שנת תרע"ד):

טעם נוסף

ולדעתי הסבה שהיתה אהבה גדולה בין החסידים ואנשי המעשה ביותר בדור שלפני זה, הי' מפני שהיו נזהרים ביותר בדברי הרשות (כי תצא שנת תר"פ):

הרמז בלשון הפסוק

נמצא שזאת נרשם גם בן בפסוק הזה. וזהו ויאמר אבימלך הקדוש ברוך הוא אבי מלך לאברהם שהיה אז בבחינת בן יחיד להקדוש ברוך הוא פנוע, הנה ארצי השכינה הקדושה לפניך, שבה תשרה השכינה הקדושה כל ימי חייך, וקדם פטירתך בטוב בעיניך שאתה יודע שהוא צדיק גמור אז שב בצדיק הזה גם בן שיהיה אחריו, וזהו יצחק בנו שקתיב בו 'שוב אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן' (יח י, וזהו 'שב' והבן):

קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק (כב ה)

שערי תשובה

רבי יעקב אביחיציא זיע"א

מהות האהבה הנצרכת לעבודת הבורא

האהבה שיאהב האדם את השם צריך שתהיה אהבה מפלגת עד תכלית, שום דבר לא ימנע בשבילו, הן נפשו הן נפש בניו הן ממונו, דכזה נתעלה אברהם אבינו עליו השלום כשנסהו הקדוש ברוך הוא ביצחק בנו, ומה כתיב שם, 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק', דקשה, דלא היה לו לומר רק 'קח נא את יצחק', והכל יתר. ורש"י ז"ל כתב כפי לתת לו שכן על כל דבור ודבור:

ולפי ענינו בא הקדוש ברוך הוא יתברך שמו להורות לבני האדם האהבה שיקרא בה 'אוהב השם', דהדבר החביב עליו ביותר לא ימנע אותו מאהבתו יתברך, ואברהם אבינו עליו השלום שום דבר לא היה חביב עליו יותר מיצחק, יותר מגופו ומממונו, כי הרי הבטיחו ה' (כא יב) 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ומשמע דלא יש לו עם שרה זרע אחר רק יצחק, ונולד לו לעת זקנתו, ואפלו הכי מרב אהבתו את השם לא הרהר אחר מדותיו.

וזה שאמר קח נא את בנך, שזה נקרא 'בנך' שהוא זרע בשר, לאפוקי ישמעאל. ועוד, את יחידך, שאין לך משרה עוד בן זולת זה. ועוד, אשר אהבת, יותר מגופך. ועוד, את יצחק, שזה הבן מבדל מהבנים שהוא קדוש וירא אותי בתכלית. וכל זה אם אהבתי עזה עליך יותר מן הכל העלהו לעולה לפני. ומרב אהבתו את השם עשה בשמחה ולא עכב, דכתיב (כב א) 'וישכם אברהם בבקר'.

וכדי שלא יאמרו באי עולם שמא אברהם לא עשה כל זה אלא מפני שידע שה' יתברך לא יניחנו לשחטו, לכן אמר

מעשה התחוננים, הכצקתה הבאה אלי עשו, פרוש אם נשלם מדת הדין על ידי צעקתם הרעה שהעלו למעלה לעורר ממדת הצמצום כו' עד שנעשו למדת הדין למעלה בשלמותו, ואז פלה ואין לרחמים בזה חלק כלל.

ואם צדין לא עשוהו בשלמותו במעשיהם, אזי אדעה במדת הרחמים שבאה על ידי הדעת ונקא, כידוע שדעת תפארת יסוד הוא הכל קו אחד האמצעי והוא במדת בינוני. וזהו 'אדעה', להמתיק גבורות דמדת הדין בדעת דהינו ברחמים וד"ל (ח"א ע' קה):

ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב (כ טו)

בן ביתי

רבי אליעזר צבי מקומארנא זיע"א

השכינה הקדושה מחפשת מקום לשרות בארץ ומוצאת זאת אצל הצדיקים הקדושים

ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב (כ טו). רוצה לומר, שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי מובה"ק איש אלקים קדוש יאמר לו מורנו הרב יצחק אייזיק יהודה יחיאל זלה"ה:

שבעיר ברך ה' בית הנקנסת אחת ששם לא היה פסיק פיהם של אנשי בית הנקנסת מגירסא אפלו רגע לא נפסק מלמוד בתורה הקדושה, וכך עשו ביניהם, כשזה לומד חברו מתר לו לישן, וכן כלם, ועבור זה היתה השכינה הקדושה שרויה שם.

וזאת לא ידע אלא רבנו מרן הפעל שם טוב זלה"ה. לזה היה שולח להם בכל שנה ושנה אחד אדום זהב על תקון לבית הנקנסת הזה.

לימים באו כמה רשעים חצופים עזי פנים שבעיר ובטלוהו וישלחו החברא קדישא ממקום הזה. ואז אמר מרן הפעל שם טוב זלה"ה שהשכינה הקדושה מקוננת שאין לה מקום לשרות שם.

ותכף ומיד יצא ברוך מאת הקדוש ברוך הוא בזה הלשון: אל תדאג חס ושלום, כי יש לי בן יחיד בעולם העשיה הזה, הנקרא בפי כל רבי איציקל דראבויטשער, שם תשרה כל ימי חיי. כל זה שמע אבי אדוני מורי ורבי זלה"ה מתלמידי בעל שם טוב זלה"ה ששמעו מרבים.

בהירות

דברי שלום

רבי שלום מקוידניוב זיע"א
כאשר משיג בהירות יבקש רחמים שלא
תסור ממנו

כשרואה את עצמו בטובה ובבהירות,
צריך אז לבקש ולומר – 'אדני
אל נא תעבר מעל עבדך':

גלות

דברי אלימלך

רבי אלימלך מגרודזיסק זיע"א
בזמן הגלות אפלו מעשה מועט מתקבל
לרצון

וזהו מ"ש 'קח נא מעט מים ורחצו
רגליכם', לטובת ימי הגלות, שגם
אם ירחצו מאבק עונותיהם במעט תשובה,
מעט תורה ומצוות, יחשב בעיניו ית' לרב
ותקבל לרצון:

דורות

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
על האדם להתבונן שמעשיו נוגעים
לדורות

צריך כל אדם להתבונן כי מעשיו נוגעין
לדורי דורות (שנת תרל"ד):

השתוקקות

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
כאשר הצדיקים בדקות גדולה צריכים
להביט על דבר גשמי כדי שיוכלו
להשאר בעולם הזה

ידוע מספרים קדושים, גם בעיני ראיתי
זאת מצדיקים, בעת שבאו לדקות
גדול והיו מדבקים עצמם בעולמות עליונים,
עד שכמעט היו מתבטלים מציאותם, ולא
היו יכולים כמעט להשאר בזה העולם, עד
שהיו צריכים להגשים את עצמם באיזה דבר
גשמי, שביטו על איזה דבר או חפץ
להשתעשע בו, או שייסתכלו באיזה איש,
ובזה יתגשמו עצמם מעט, ויוכלו להוריד
עצמם מדבקותם להשאר בזה העולם. ובאם
לא היה מצוי להם דבר להתגשם בו, הצרכו
לילך חוצה להביט על איזה דבר, אף על
איזה דבר טמא (עהפ"ס וירא):

זאת זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א
מעשה נורא מאחד מהקדושים אשר
בארץ

וכן ראיתי מגדול אחד חסיד, שפשט ידו
לגר וכוה את אצבעו, כדי לכבות מעט
לאהבתו להשם ית' שהיה בוער בלבו (פרשת
תולדות):

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובא זיע"א
התלהבותו של הרה"ק מבארדיטשוב
זיע"א לקראת נטילת ארבעה מינים

כמו 'שמעתי בשם כבוד הרב הגה"ק
אלקי מבארדיטשוב זצלה"ה זי"ע
בעת שהיה מגיע למצות לולב ואתרוג היה
נעור כל הלילה ושאג כארי ורקד ושמח מי
יתן ונגיע הזמן שאטל הלולב והאתרוג לידי
ולברך עליהם (פרשת וירא):

חסידות

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנזיטשטאט זיע"א
אין לנסות חלילה מדיני התורה
לפעמים נדמה לאדם ענין שהוא קצת
מדרכי החסידות, ועי"ז אינו
משגיח על שום דבר, אפילו על דבר שנוגע
בדבר תורה, ולא מיבעיא על דברי סופרים.
ובאמת אינו בן (פרשת וירא):

מהר"ש מבעלזא

רבי שלום מבעלזא זיע"א
יראת ה' טהורה בלא שום תרומות
ותואנות

ישם אתו על המזבח 'ממעל לעצים'.
זה אחד מדרכי היצה"ר, שעוזר
לאנשים להסתדר עם מצות ה', מ'קען
זיך א עצה געבען', ואברהם אבינו ע"ה
האיר ליצחק והעלה אותו 'ממעל לכל העצות',
אלא אף ורק יראת ה' טהורה:

ימי הנעורים

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א
ימי הנעורים העקר לעבודת ה'
יש רמז 'שאי את הנער' על ימי הנעורים
שהם העקר לעבודת השם (שנת תש"כ)

מצות

זכותא דאברהם

רבי אברהם מפוריסוב זיע"א
תשוקת המלאכים לחביבות המצות
שמקיימים בני ישראל

הקדוש בעל קדשת לוי זי"ע הוי מרגלא
בפומיה: כשאיש ישראל מפריד
חויטי הציצית קדם עטיפתו בטלית, מתקבצים
המלאכים ושרפים ואומרים 'הנה היהודי
הזה יברך תכף להתעטף בציצית', כמו
בעת שהמנגן עורך נומי הכנור מתקבצים
הנערים ואומרים תכף ינגן זה (ד"ה והוא
עומד):

נסיון

דברי שלום

רבי שלום מבקאהין זיע"א
בעת שיצרו מתגבר עליו ידע שחפצים
להעלותו למדרגה יותר גבוהה

טעם להתגברות יצה"ר ומחשבות זרות על
האדם, כי הוא דרך נסיון מאת השי"ת,
וכשעומד בנסיון, אזי השי"ת מגביהו למעלה
יותר גבוהה וכו', כי 'נסיון' הוא מלשון בחינה,
ולשון הרמה, כי כשעומד בנסיון עולה
למדרגה יותר גבוה (עהפ"ס והוא יושב פתח האוהל):

צדיקים

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מזדבורנא זיע"א
'והשענו תחת העץ' - הסתופפות בצל
צדיקים

'והשענו תחת העץ' – פרוש להסתופף
בצל צדיקי הדור ויזכה לטהר
נפשו ולקבל ממי החסידים:

באר לחי רואי

רבי יצחק אב"ד בענדער זיע"א
השפעת הקדשה מהצדיק מרגשת רק
אחר הנסיעה ממנו

שמעתי בשם הקדמונים, כי בעת היות
האדם אצל הצדיק אינו מרגיש
השפעת הקדשה רק אחר נסיעתו משם,
וכמו שנגמר 'כמעט שעברתי מהם עד
שמצאתי את שאהבה נפשי', דוקא אחר
שעברתי מהם, וזהו שאמר וסעדו לבכם
'אחר תעברו' (ד"ה וישא עיניו):

קיום 'אחרי ה' אלוקים תלכו' על ידי
'שויתי ה' לנגדי תמיד'

אחרי ה' אלוקים תלכו הינו שילוף מבית
הפנסת עם השם ב"ה שיהיה תמיד
במחשבתו, על דרך שויתי ה' לנגדי תמיד,
אזי בכל הליכותיו ובכל פעמוותיו ה' לפניו
(פרשת ראה):

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפ"י זי"ע
בכל מקום שהצדיק הולך השם הוה
לנגד עיניו לתור לו הדרך

ששמעתי מגדולי רבתי כי בנסע הצדיק
ממקום למקום אזי השם הוה
ב"ה הולכת לפניו לתור לו דרך הנכון, ולהיכן
השם הוה הולכת שם ללך הצדיק. אף
שהצדיק אינו יודע באיזה דרך ללך, לבו
נכוו ובטוח לילך אחרי ההוה ב"ה (פרשת
ויצא ד"ה ופגע):

דעת משה

רבי משה אלוקים בריעה מקו"ניץ זי"ע
דברי המגיד מקו"ניץ זי"ע
הרה"ק אאמו"ר זצלה"ה אמר לי ששהי"ת
ב"ה הלך לפניו תמיד ולמראה
עיניו ראה תמיד השם הוה לנגדו (דרוש
לשבת הגדול):

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זי"ע
כששם הוה לנגד עיניו הוא סימן שתקן
חטאיו
וזוה סימן לבצל תשובה גמור - כשהשם
הקדוש שם הוה ב"ה עומד לנגד
עיניו הוא סימן שתקן ביראתו כל חטאיו
(פרשת נח):

שמירת עינים

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע
צדיקים אינם נושאים עיניהם עד
שישפטו בעיו שכלם שהוא תואם עם
חסי התורה
מדרך צדיקים אשר אברהם וחשיהם
ברשותם, ובפרט כח הראות אשר
הוא מסרסורי החטא, יכלמוהו הצדיקים לבל
ינוע את עצמו עד ירשהו השכל לפעל
פעלתו, בהבחן בשכל אם הראיה הזאת לא
תנגד לחסי התורה (עפ"ס וישא עיניו):

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מו"יניץ זי"ע
מדת האהבה וממקת הדינים ולכן
יושבים חסידים יחדו ומזמרים באהבה
ודבקות

ולשם זה חסידים ואנשי מעשה יושבים
יחד מזמרים לאלקי יעקב בליל
ש"ק באהבה ודבקות נפלא ומוכנים למסר
נפשם עבור כבודו ית', וכל שולטני רוגזין
ומארי דדינא מתעברין מנה (ד"ה וישא אברהם):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע
מצות שיש בהם הנאת הגוף מחוב שלא
תהא בהם פניה
יש מצות שאין בהם שום הנאה גופנית,
כמו תפלין וציצית ודומין להן, ויש
מצות שבהם יש הנאת הגוף, כגון מאכלות
שבת ויום טוב, והנפקותא שבאלו המצות
חמרא גדולה שלא יהא לו פניה בהן (עפ"ס
ויאמר אל תשלח):

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע
הנשמה יתרה נהנית מאד מברכת המזון
כתב פעל עשרה מאמרות, דהנשמה היתרה
הבאה לאדם בשבת נהנית מאד מברכת
המזון, כי היא מצוה מחדשת אצלה שאינה
נוהגת בעליונים (ד"ה ואקחה):

שויתי

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זי"ע
כשם שאפשר להרהר במשא ומתן
בתפלה כך אפשר לקיים שויתי ה' לנגדי
תמיד בעסקו במשא ומתן
שמעתי בשם מוהר"נ קאסויר, שהוכיח
לבני אדם שאינם מקיימין שויתי
ה' גם בעסקו בסחורה ומשא ומתן, וכי
תימא איהו אפשר זה וכו', הא בהיותו
בביהכ"נ ומתפלל אפשר לו לחשב בכל
מיני סחורה ומשא ומתן, הוא הדין איפכא
נמי אפשר, ודפח"ח (פרשת וירא):

אמרי שמואל

רבי שמואל שמועלקא מניקלשבורג זי"ע

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע
כשהצדיק רואה בני אדם מבחין אם
מעשיהם הגונים
הצדיק יכול להבחין כשרואה בני אדם
אם הם טובים אם לאו, דהינו
כשהצדיק רואה את האדם ובא לו בהירות
ואור גדול, אז האדם הוא טוב, ואם לאו,
שאינו נופל עליו בהירות, אזי הוא אינו טוב
(עפ"ס וירץ לקראתם):

קדשה

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע
'ורחצו רגליכם' - המנועות מגשמיות
'ורחצו רגליכם' - הינו שכל אחד ירחץ
מהרגילות שלו שהיה רגיל לעשות
דברים הגשמיים שלא לשם שמים:

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זי"ע
'כד חזיהו דהוה שרי ואסר' רמז ל'קדש'
עצמו במתן לה'
'כד חזיהו דהוה שרי ואסר', ר"ל הסתכלו
כי הוא מודקדק במצות לפניו משורת
הדין, אף מה שהוא שרי' - 'ואסר' על
עצמו. 'פרשו ממנו' ר"ל למדו ממנו עצם
הפרישות. וד"ל (עפ"ס וירא וירץ לקראתם):

שבת

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זי"ע
טוב להזכיר בפה 'שבת' בשבת קדש
טוב להזכיר בשבת קדש בכל פעם השם
שבת, כי שבת היא צורא דלעילא
רבי חיי כלל, וע"י קריאת השם שבת
ע"ז אנו מעוררין חיות השבת שהיא שמה
דקוב"ה (ד"ה ויאמר אלי):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זי"ע
כפי נקיות האדם מפגמים מרגיש את
קדשת השבת
אם לא פגם, ונקי מכל שמץ ופגם, מאיר
בו אור השבת, אך אם מלא פגמים,
אינו רואה ומרגיש בשבת כלום, והחסרון
אינו בשבת קדש אלא בו (פרשת וירא):

אוצרות גאוני הדורות

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלָיו מִמָּרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם (יח א)

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

השראת השכינה על שפל רוח אף בעת הצלחתו

שְׁמַעְתִּי שְׁפָרַשׁ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי אַבְרָהָם יִצְחָק ז"ל אב"ד קליינווארדיין, כִּי בְּדִרְשׁוֹת הַר"ן פֶּתַח דְּלֻקָּה אֵין הַנְּבוּאָה חֲלָה אֵלָּא עַל חֶכֶם גָּבוּר וְעָשִׂיר (שבת צב.), כִּי הִקְב"ה מְשַׁרְה שְׂכִינָתוֹ רַק עַל דָּבָא וּשְׁפַל רוּחַ, וְיָמִי שֶׁחֲסָר לוֹ שְׁלֵמוֹת אֵינּוּ עֲנֵן בְּאַמְתָּה, כִּי הֵלֵא בְּמָה יִתְגַּאֵה, יֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֵם יוֹתֵר בְּמַעֲלוֹת מִמֶּנּוּ, אֲבָל מִי שֵׁשׁ לוֹ כָּל הַמַּעֲלוֹת וְאִפְלוּ הֵכִי הוּא שְׁפַל רוּחַ, הִקְב"ה מְשַׁרְה שְׂכִינָתוֹ עָלָיו. וְזֶה פְּרוּשׁ הַקָּרָא דִּהְיֶה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ גְלוּי שְׂכִינָה דִּהְיֶה **יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם**, בְּעֵת שֶׁהָיָה מְאִיר הַצִּלְחָתוֹ כַּחַם הַיּוֹם.

רבי יחיא צאלח זצ"ל

(הובא בספר 'אור תורה' לרבי פנחס הכהן מגארי זצ"ל)

ה' בקר את אברהם רק ביום השלישי בגלל המלאכים

מוֹבָא בִּילְקוּ"ש (וירא רמז פב), 'אמר רב חמא בר חנינא, אותו היום יום שלישי למיתו של אברהם ה'ה, ובא הקב"ה ושאַל בו'.

וְקִשָּׁה מִהֶמְבָּאָר בְּמִסְכַּת שְׁמִחוֹת (פ"א ה"א, לפי גירסת הרמב"ן ב'תורת האדם' שער

המיוחש), 'משאדם עולה למטה נכנסים אצלו וכו', ואין נכנסים אצלו לא בראשון ולא בשני אלא בשלישי. ואם ה'ה מטרף אפלו בראשון. והקרובים, נכנסים אצלו בכל שעה, שבקור חולים אין לו שעור. והנה ה' הוא קרוב לישראל מצד נשמתם, שהיא חלק אלוה ממעל, ומדוע המתין ליום השלישי כדי לבקר את אברהם, ולא בקרו בכר ביום הראשון כפי שעושים הקרובים. **יֵשׁ** לוֹמֵר, שְׁאֵמֵן ה' נִחְשָׁב קְרוֹבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אוֹלָם מִכִּיּוֹן שְׁמֵלִיּוֹם אוֹתוֹ רִבּוּת מִלְּאֲכִים, כְּמוֹ שֶׁתּוֹב 'רִכָּב אֱלֹהִים רִבְתִּים אֶלְפִי שִׁנְאָן אֲדֹנֵי כֶסֶם' (תהלים סח, יח), וְהֵם נִחְשָׁבִים רְחוּקִים מִיִּשְׂרָאֵל, לִכֵּן הִמָּתִין ה' מִלְּבַקֵּר אֶת אַבְרָהָם עַד לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִיתוֹ. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהָיָה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים

נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אֲרָצָה (יח ב)

ישא ה'

רבי ישועה הלוי זצ"ל

גם רפאל נשלח לשליחות אחת

כָּתַב רש"י, "שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים", 'אחד לבשר את שרה, אחד להפך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות. ורפאל שרפא את אברהם, הלך משם להציל את לוט'.

יֵשׁ לְדַקְדָּק, מֵאַחַר שֶׁרִש"י לֹא פָּרַשׁ בְּתַחֲלָה אֶת שְׁמוֹת הַמַּלְאָכִים, אֵלָּא קִרְאָם 'אֶחָד' בְּסֵתָם, מִדּוּעַ בְּסוּף דְּבָרָיו פָּרַשׁ אֶת שְׁמוֹ שֶׁל רִפְאֵל, וְכָתַב 'וּרְפָאֵל שְׁרַפָּא' וְלֹא סֵתָם וְאָמַר 'אוֹתוֹ שְׁרַפָּא'.

וַנִּרְאֶה לְבָאָר, בְּהַקְדִּים אֶת קוּשִׁית הָרָא"ם עַל רִש"י, שֶׁדְּבָרָיו סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה, שֶׁפֶּתַח 'שְׁאֵין מִלְּאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה שְׁתֵּי שְׁלִיחוֹת', וְסִיִּים שְׁאוֹתוֹ הַמִּלְאָךְ (רפאל) שְׁרַפָּא אֶת אַבְרָהָם, עֲשֶׂה שְׁלִיחוֹת נוֹסֶפֶת בְּהַצֵּלֶת לוֹט (וע"ש בְּמָה שֶׁתִּרְצֶה). וְנִרְאֶה לִישָׁב, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁאֲמַנּוּתוֹ שֶׁל רִפְאֵל הִיא 'רְפוּאָה', אֵין רְפוּאָת אַבְרָהָם נִחְשָׁבֶת 'שְׁלִיחוֹת' מִן הַשְּׂמִים, וְרַק מֵה שֶׁנִּשְׁלַח לְהַצִּיל אֶת לוֹט, זֶה נִחְשָׁבֶת 'שְׁלִיחוֹת'. נִמְצָא שֶׁאֵכֵן עֲשֶׂה רִפְאֵל שְׁלִיחוֹת אַחַת.

וְזָהוּ שְׁתַּרְצֵן רִש"י בְּמָה שֶׁאָמַר 'וּרְפָאֵל שְׁרַפָּא אֶת אַבְרָהָם'. כְּלוֹמֵר, מֵאַחַר שֶׁאֲמַנּוּתוֹ שֶׁל רִפְאֵל הִיא 'רְפוּאָה', וְכִפִּי שֶׁשְׁמוֹ מוֹרָה, עַל כֵּן רְפוּאָת אַבְרָהָם אֵינָה נִחְשָׁבֶת 'שְׁלִיחוֹת', וְלִכֵּן 'הֵלֵךְ מִשָּׁם לְהַצִּיל אֶת לוֹט', וְאֵין זֶה נִחְשָׁבֶת שְׁלִיחוֹת נוֹסֶפֶת, אֵלָּא זֹהִי שְׁלִיחוֹתוֹ הַיְחִידָה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וְאָקְחָה פֶתַח לֶחֶם וְסַעֲדוּ לָבֶכֶם אַחֵר תַּעֲבֵרוּ כִּי עַל כֵּן עָבַרְתֶּם עַל עֲבָדְכֶם (יח ג)

גבעת פנחס

רבי פנחס ביליצר זצ"ל

הליכה בדרך מפניה את המאכלים

יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל פִּי ש"ס (פסחים קח.), רַב שֶׁשֶׁת הָיוּ יְחִיב בְּתַעֲנִיתָא כָּל מַעֲלֵי יוֹמָא דְּפִסְקָא, דְּאִי אָכִיל מִיָּדִי בְּצִפְרָא, לֹא אֶהְיֶה לִיָּה מִיְכָלָא לְאוֹרְתָא כְּדִי שִׂיאֲכֵל מִצָּה לְתַאֲבוֹן. וּמַעֲתָה כִּיּוֹן שְׂרָאָה אַבְרָהָם אֲבִינוּ ע"ה שְׁמֵלְאָכִי הַשֶּׁרֶת עוֹבְרִים וְאֵין נִכְנָסִין לְאֵכֵל בְּדֶרֶךְ כָּל עוֹבֵר אֵצֶל בֵּיתוֹ, חֲשַׁב

שֶׁמִּסְתַּמָּא יוֹשְׁבִים בְּתַעֲנִית מִטַּעַם הַנ"ל כִּי עָרַב פֶּסַח הָיָה.

אֲמַנָם אָמְרוּ רַז"ל בְּעֵינֵינִים כְּאֵלֶּה (עירובין סד.) דְּדֶרֶךְ מִיֵּל מְפִיג הַטַּעַם וְיִכּוֹל לְאֵכֵל אַחֵר כֶּךָ לְתַאֲבוֹן, לִכֵּן אָמַר וְסַעֲדוּ לָבֶכֶם וְאֵינְכֶם צָרִיכִים לְחוּשׁ שְׁלֹא תֵאָכְלוּ לְעָרַב מִצָּה לְתַאֲבוֹן, כִּי אַחֵר תַּעֲבֵרוּ וְהִדְרֶךְ מְפִיג הַטַּעַם, כִּי עַל כֵּן עָבַרְתֶּם שְׁחִשְׁשֶׁתֶם לְהַנ"ל.

וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה כְּאִשְׁרֵי דְבָרְךָ (יח ד)

שפתי ישרים

בשם רבי מאיר שי"ח מאנאד זצ"ל

רפואת אברהם אבינו במאמר המלאך 'כו תעשה'

לְכַאֲוֹרָה יִפְלֹא וְכִי כֶךָ דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁהַבַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר אֶתֵּן לָךְ לְאֵכֵל וְהַאֲוֹרֵם עוֹנָה עֲזוֹת 'כֵּן תַעֲשֶׂה', וְהֵלֵא מִן הַנִּימוּס צָרִיךְ לְסַרֵּב קִצָּת.

וַנִּרְאֶה שֶׁהָיָה הַמִּלְאָךְ שֶׁבָּא לְרַפְּאוֹת אֶת אַבְרָהָם לֹא נִכְתָּב בְּמִקְרָא מִתִּי רְפָא אוֹתוֹ, אֲמַנָם כְּשֶׁאָמַר אַבְרָהָם אֲבִינוּ 'וְאָקְחָה' וְגו', כְּאֵלוֹ הוּא אִישׁ בְּרִיא וְהָיָה מְזִרָה עֲצֻמוֹ לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה בְּאַמְתָּה בִּיְכֻלּוֹ, שֶׁהָיָה הָיָה בֶּן צ"ט בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְמִיתוֹ, וְעַל פִּי הַטַּבֵּעַ לֹא הָיָה בְּאַפְשָׁרוֹתוֹ לְהִכִּין לֶחֶם רַב כְּדִי לְהַאֲכִילָם, לִכֵּן אָמַר לוֹ הַמִּלְאָךְ כֵּן תַעֲשֶׂה, שֶׁבְּדַבּוּר זֶה רְפָא אוֹתוֹ, וְאָמַר לוֹ 'כֵּן תַעֲשֶׂה' שֵׁשׁ בְּכַחַד לַעֲשׂוֹת **כְּאִשְׁרֵי דְבָרְךָ** כִּי כְּבָר נִתְּרַפְּאוּ.

וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סָדֵם וְעַמְרָה כִּי רַבָּה וְחֲטָאתָם כִּי כְבֹּדָה מְאֹד (יח ד)

ויאמר שואל

רבי שואל נחמאט זצ"ל

צרי עין ממונם נחסר

'רַבָּה' רֵאשִׁי תִּבְחוֹת רַעִים בְּגוֹפֶם הַרְשָׁעִים. וְחֲטָאתָם כִּי כְבֹּדָה מְאֹד, רְצוֹנוֹ לֹמֵר מִצַּד מְמוֹנָם שֶׁנִּקְרָא 'מְאֹד', כְּמוֹ 'בְּכָל מְאֹדָךְ', וְכִמּוֹ שֶׁתּוֹב 'וְאֲנִשִּׁי סָדֵם רַעִים וְחֲטָאִים', וְרַז"ל דִּרְשׁוּ (סנהדרין קט.) רַעִים בְּגוֹפֶם וְחֲטָאִים בְּמִמּוֹנָם.

וְאִפְשָׁר אָמַר 'רַעִים' עַל הַגּוֹף, רְמָז שֶׁהוּא מִצַּד יֵצֵר הָרַע שֶׁנִּקְרָא רַע, כְּמוֹ שֶׁתּוֹב (בראשית ח כא) 'כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע'. וְחֲטָאִים' עַל הַמִּמּוֹן, רְמָז שֶׁעַל יְדֵי שְׁעִינָם צָרָה בְּאוֹרְחִים וְעֵנִיִּים גָּרְמוּ חֲסָרוֹן לְמִמּוֹנָם, כְּמוֹ

יִצְחָק מִיָּד וְלֹא הִתְמַהֵּמָה עַד שִׁיחִיו לוֹ בָּנִים

וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמורוֹ (כב)
(א) הנה מלבד מה שזרזין מקדימין למצות הודיע לנו הפתוב עצם זריות אברהם, ד"ש להבין הגם דרצון הקב"ה לא היה להקריב את יצחק רק לנסיון, מפל מקום האיוף יצא מפי הקב"ה שני דברים הנראים כסותרים לפי הכנת בני אדם.

וּבְאַמֶּת נִרְאָה דָּאִין זֶה סְתִירָה כָּלָל, דִּהֲקִב"ה
לא הגביל לו זמן להקריב, ואם כן היה מקום לקים שני דבורים, 'כי ביצחק יקרא לך זרע' שיקח לו אשה ויהיה ממנו, ואחר כך יעלהו לעולה, ואם כן יזרע זרע והוא יהיה עולה. אבל אברהם כדי למקור מצות ה' לא חש להמתין לזה, רק השכים מיד בבקר לקים מצות ה'.

קול אליהו

רבי אליהו מוילנא זצ"ל

יִשְׂרָאֵל נִזְזוֹנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּזִכּוֹת זְרִיזוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבִּינוּ

בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה (נו א): ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וגו', זה שאמר הפתוב (הושע ו ב) 'יחזינו מים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו' וכו', עין שם.

וַיֵּשׁ לומר, דהנה אמרו חז"ל (קידושין לט): שכר מצוה בהאי עלמא ליפא, והשעם, אחרי כי המצוה הוא ענין רוחני, אין העולם ומלואו כדאי לשלם אפלו שכר מצוה אחת, וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ו) יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הפא מפל חיי העולם הזה. אם כן היאך אנו נזונים בזכות המצות שעשו אבותינו. **אבל** הענין כך הוא, דבאמת המצוה עצמה אין לה תשלומים בעולם הזה, אבל הזריות וההדור וכיוצא בו במצות אבותינו, אותו הזכות אנו אוכלים והנה התורה הקדושה ספרה לנו מקדם מפל ההכנות והזריות שעשה אברהם אבינו ע"ה לקים מצות העקדה, השכים בבקר, חבש בעצמו את חמורו, ובקע עצי עולה וכו', להודיענו כי מפל זאת אנחנו אוכלין בעולם הזה. אבל עקר המצוה שעשה אברהם אבינו ע"ה ביום השלישי נשאר לנו לעתיד לבוא.

וְזֶה שאמרו רז"ל 'יחזינו מים' רצה לומר כל מה שאנו אוכלים בחיינו הוא ממה שעשה אברהם אבינו ע"ה ביומים, דהינו בשני ימים הראשונים, הוא הזריות וההדור כנזכר לעיל, אבל ביום השלישי רצה לומר ממה שעשה ביום השלישי, דהוא עקר מצות העקדה, על

בחוז לארץ, כמו שפתוב (לעיל כ א) 'וישב בין קדש ובין שור', וכתב הפתוב רקם וחגר, ורקם וחגר הוא חוץ לארץ כמו שכתבו הראשונים ריש גטין, ובחוז לארץ אינכם מקימים התורה, על כן צריך אני שתשבע לי באלהים דיקא, דהינו שבועה בשם.

ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחק (כב ד)

תועפת ראם

רבי אליקים גאטיניו זצ"ל

ליצחק לא נתן זמן לחשב על העקדה

הקשה רש"י, 'למה אחר מלהראותו מיד' (שחרי מרחק הדרך היה פחות משלושה ימים, ולמה הראה לו ה' את המקום רק ביום השלישי). ותרץ, 'כדי שלא יאמרו הממו וערכבו פתאום וטרד דעתו, ואלו היה לו שהות להמלך אל לבו לא היה עושה' (ולכן המתין ה' שלושה ימים מזמן הצווי עד שהראהו את ההר, להוכיח שעשה כן מתוך ישוב הדעת).

ויש לשאל, מדוע לא נתן ה' גם ליצחק זמן שלושה ימים כדי שייכין את עצמו לעקדה. שחרי כמו שיש לחוש שיאמרו על אברהם שעקד את יצחק מתוך בלבול הדעת, כן יש לחוש שיאמרו על יצחק שהסכים להעקד מתוך בלבול הדעת. **ויובן,** בהקדים את הגמ' בסנהדרין (פ"ט) על הפסוק 'ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם' (בראשית כב, א), 'רבי לוי אמר, אחר דבריו של ישמעאל ליצחק, אמר לו ישמעאל ליצחק, אני גדול ממך במצות, שאתה מלת בן שמונת ימים, ואני בן שלוש עשרה שנה. אמר לו, ובאבר אחד אתה מגרה בי? אם אומר לי הקב"ה זבח עצמך לפני, אני זובח, מיד 'והאלהים נסה את אברהם'.

מעשה יובן, שאין לחוש שיאמרו על יצחק שנגעקד מתוך בלבול הדעת, מפנין שיצחק כבר אמר לישמעאל, מרצונו, שגם אם ה' יאמר לו לזבח את עצמו, הוא מוכן להזבח. מה שאין כן אברהם שלא חשב לפני נסיון העקדה שיצטרף לעקד את יצחק, לכן אם ה' לא היה נותן לו זמן של שלושה ימים, היו אנשים אומרים שעשה זאת מתוך בלבול הדעת. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מעלת הזריות

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

זריותו של אברהם אבינו לעקד את

שאמרו רז"ל (ב"ב עה) כל שעינו צרה בעניים ותלמיד חכמים ממונו נחסר, וזהו 'וחטאתם' כמו 'אני ובני שלמה חטאים' (מלכים א' א כא) וזהו שאמרו רז"ל 'וחטאים בממונם' רצונו לומר שגמרו חסרון בממונם. ורמז גם כן 'בגופם', שירד עליהם אש וגפרית וירדו לגיהנום שנקרא רעה, כמו שפתוב (משלי טז ד) 'וגם רשע ליום רעה'.

ותבט אשתו מאחרי ותהי נציב מלח (יט כו)

נתיב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

חסרון אמונתה של אשת לוט כשהביטה אחריה

נראה לי כי בדין נענשה, כי באמת לא היה ראויים להמלט רק זכות אחד היה בידם, שהאמינו כי יתפך ה' הערים אלו ולא פחתנו שלא האמינו בזה. והנה באמת גם על הספק היה ראוי שיברחו הוא ואשתו ובניו, ולכן אמר לו המלאך 'אל תביט אחריך', כי המספק בדבר חפץ לראות שיתודע לו אם כן הוא, ובהבטה אחרי נראה כי לא האמין באמונה שלמה שיתפך ה' הערים, ולכן הזהירו המלאך אל תביט ולוט באמת האמין כי ודאי כן הוא כמאמר המלאך, אבל אשתו לא האמינה רק כמספק, ולא היתה מעצור ברוחה מלהביט אם יתאמתו דברי המלאך, ולכן כשהביטה אחריה אודה לה גם זכות זה, ממילא היתה ראויה להעניש, ותהי נציב מלח בדין.

ועתה השבעה לי באלהים הנה אם תשקר לי ולניני ולנקדי (כא כג)

גבעת פנחס

רבי פנחס ביליץ זצ"ל

בני נח מצוים על שבועה בשם

ויש לומר דהנה בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' עא) הקשה מה היה מהני השבועה אשר השביע יעקב את יוסף שלא יקברוהו במצרים, הלא השבועה אינה משבע מצות בני נח ואינו מחייב לקימה, וכי תימא ששמרו האבות כל התורה כלה, הלא מצרים היה חוץ לארץ, ובחוז לארץ לא קימו האבות התורה כמו שכתב הרמב"ן (בראשית כו ה), ותרץ שהשביעו בשם, ועל ברפת השם גם בני נח מצוים, עין שם. **ומעשה זה** שאמר גם כן **ועתה השבעה לי באלהים דיקא,** דהינו בשם, וכי תימא מאי טעמא אין אני מאמין לך בשבועה סתם גם בלתי הזכרת השם, על זה אמר הואיל והנה, רצה לומר אנו יושבים הנה

נאמר עליו 'מי הקדימני'

מי הקדימני ואשלים אומר הקדוש ברוך הוא (איוב מא ג), כמו שאמרו רז"ל (ויק"ר כו ב) מי מל שלא נתתי לו בן, מי קיים מזוזה שלא נתתי לו בית. וכתבו המפרשים דבריאלת שמנים ליכא טענת מי הקדימני, דהכל בידי שמנים חוץ מיראת שמנים.

גם מי שהוא זריז במצות לא נאמר בו 'מי הקדימני', וסימנך 'זריזין מקדימין למצות'. ועוד מי שיש בו מחשבות טובות ודבקות בתורתו ובמצותיו, לא נאמר בו 'מי הקדימני'. הרב מהר"י שאול בספרו הבהיר קול יצחק (נג), עין שם בארץ. (מערכת מ אות כז)

נפש כל חי

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

הזריז למצוות זוכה לאריכות ימים

זריז במצוות זוכה לאריכות ימים [עין מה שכתבתי בספר הקדוש 'נפש חיים' מערכה זו]. ונראה לומר טעם לדבר, על פי מה שכתב הרב חות יאיר בתשובה סימן ט' ובהשקטות שם, דטעם זריזין מקדימין למצוות הוא משום דחיישינן שמא ימות, עין שם.

ואם פן מדה כנגד מדה, פי הוא מזדרז במצוות דחייש חששא שמא ימות, ועל דרך שאמרו (שבת קנג.) שוב יום אחד לפני מיתתך, ואמרו (שם) שוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה. כמו כן נמצא כל ימיו מקיים המצוות ואינו מתעצל להניחם, אדרבה זוכה לאריכות ימים, ועין בתמיד (לב). הרוצה שיהיה ימות, ושני פרושים נאמרו שם. (מערכת ז אות יא)

פתח עינים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל

אכילת פרות המצוה בעולם הזה

והנה מצוינו דאף על גב דשכר מצות בהאי עלמא ליכא, מפל מקום תנן (פאה פ"א מ"א) אלו דברים שאדם עושה אותם אוכל מפרותיהם בעולם הזה, ואלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים וכו'. ומסיק סוף פרק קמא דקדושין (ב), דכל הני דתנן הוי טוב לשמים ולבריות, לאפוקי שלוח הקן, עין שם. גם אמרו בקמא (ט: גבי הדור מצוה, יותר משליש משל הקדוש ברוך הוא, ופרשו רש"י ותוספות דאוכל פרות בעולם הזה.

וכתב הרב יעב"ץ בסוף משנה זו דזריזות וחיוב והדור מצוה אוכל פרות בעולם הזה, ושרש דבריו מסוגית קמא הנזכרת. ובה אפטר לדקדק הכתוב פרשת אחרי (ויקרא יח ה) 'ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה''. וראיתי שפרשו משם הרב של"ה, דתבת 'וחי' הינו זריז כמו שפרשו (שמואל ב' כג כ) 'בן איש חי', והכונה 'אשר יעשה אתם האדם וחי' שיידרז בהם בזריזות נמרץ, עכ"ל.

ולדרכנו אפשר דרמז הכתוב, דאם יזדרז האדם במצות בכל אפגי הזריזות, להקדים ולעשותם מן המבחר וכיוצא שהם פלם תולדות הזריזות, זה יועיל לחיות, פי יאכל פרות בעולם הזה. וזה שאמר 'אשר יעשה אתם האדם וחי' שיידרז, ובה 'וחי בהם' שייאכל פרות, 'אני ה' המושלם שר גדול כרב גדלו, והפרות עולים לחשבון גדול עצום ורב. (אבות פ"ב מ"א)

מדבר קדמות

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל

הזריז במצות ראוי לשכר מן הדיו ולא

ידי זה 'יקמנו' לעתיד, לבא 'ונחיה לפניו'.

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

זריזותו של אברהם אבינו כמו יצחק בנו

וילכו שניהם יחדו (כב ו). בא להודיענו זריזות של אברהם ויחשקו לעבודת הבורא, שהיה זקן בן קל"ו שנים ויצחק בן ל"ז שנים והלכו בשוה, פי כך היה עליו הזריזות לעשות מצות ה'. או יש לומר שבא להשיענו הא דהלכו יחדו בשוה הזקן עם בנו, דזה היה על ידי שהלכו בקפיצת הדרך, כמו שכתב הארי"י ז"ל.

נתיבות עולם

רבי יהודה ליוא מפראג זצ"ל

מעלת הזריז יותר מהמלאכים העליונים

ומאחר שהתבאר כי מעלת המצוה בזה נחשב האדם יותר מן המלאכים מצד שהוא גובר על יצרו, דבר זה מחיב גם כן שיעשה המצוה בזריזות היותר גדול. וזה, פי כבדות הגוף מונע האדם מן הזריזות, וכאשר הוא זריז במצות השם יתברך בזה גובר האדם על גופו המונע אותו, וכאשר האדם גובר על המונע אותו, בזה הוא גדול מן העליונים שאין להם שום מונע.

והאדם אשר יש לו מונע, והוא גובר על המונע ועושה המצות, בזה מעלתו יותר גדול מן העליונים, כמו שאמר יהודא בן תימא (אבות פ"ה מ"ב) הני עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. (נתיב התורה פ"ז)

מעשי צדיקים

מסעודת הברית עצמה, העיד עליו בנו הרה"ק **רבי יעקב משה** זיע"א כי בזמן זה היו פניו בוערות כלפיד אש, ונראה היה שהוא זכה לגלוי אליהו גם ביום השלישי למילה.

הסבר לדבריו הקדושים מוצאים אנו בספרו עבודת יששכר (פר' וירא), בו הוא מבאר מפני מה המתין הקב"ה בבקורו אצל אברהם אבינו אחר שנמול עד היום השלישי, יען כי זה היום אשר גדלו היסורים ביותר, כן גם לדורות הבאים,

תבשיל של חלב ממלא בעל שלש קצוות, רמז לשלשת המצות מילה פריעה ומציצה.

מקפיד היה להיות נוכח בסעודת השלישי למילה, ובאותה שעה היה דורש ומגלה רזין דאורייתא על הפסוקים שבשיר השירים (ה א, ד יא), 'אכלו רעים שתו ושכרו דודים', ודבש וחלב תחת לשונך'.

לעיתים כשדעתו היתה נוחה, היה מתלהב בגדל ערך סעודה זו ואומר כי על פי חכמת האמת, מעלתה רבה יותר

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל **ביום היום** (יה א) ברש"י, אמר רבי חמא בר חנינא, יום שלישי למילתו היה וכא הקב"ה ושאל בשלומו.

אחת מהנהגותיו המפלאות של הרה"ק **רבי ישכר דב בעריש טוהבהיים** זיע"א **מלוקווע** ו**לברז'ו**, היתה ההוראה לכל בעל ברית בעירו ואפלו לעני ביותר, שיהיה זריז להכין סעודה נוספת על זו שביום השמיני בעת הברית, ביום השלישי למילה, ולא לו שלא השיגה ידם לעשות סעודה כהלקה, הורה להכין

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו (יח ה) ברש"י, 'אחר תעברו' אחר כן תלכו.

למשרת אסוף כספים לישיבתו, כוכב מיעקב, נסע הגאון רבי דב בעריש ויינפלד מטשעבין זצ"ל עם חתנו רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל מירושלים לתל אביב, בה התאכסנו בבית אלמנה ששמחה על הזכות לארחם בביתה.

בהגיעו לתל אביב הלך הרב להקביל את פני הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א, אחר שיצאו חפש אחריהם אחי הרבי, רבי מרדכי מבילגוריא זצ"ל, ואמר שהרבי מבקש לערוך בערב סעודה לכבוד הרב מטשעבין.

התנצל הרב בפניו, ושטח את רחשי לבו כי הוא חושש שבשול הסעודה הזאת הוא יתעכב ויחזור לאכסניתו מאחר בלילה, ועלול לגרם בכך צער לאלמנה שבביתה הם מתאכסנים, לכן הוא מספק אם יוכל להגיע לסעודה.

שב הרב מבילגוריא אל הרבי עם תשובתו, וכעבר זמן קצר חזר ואמר שהרבי הזכיר בשם אביו הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זיע"א שתמה, הרי אברהם אבינו היה המקניס אורחים הגדול ביותר, אם כך מדוע אחר למלאכים 'וסעדו לבכם אחר תעברו', וכי הדרך הראויה לומר לאורחים שמיד אחרי הסעודה עליהם ללכת.

אלא ראה אברהם אבינו שהמלאכים אינם רוצים להפגש, והבין שהם ממחרים, לכן הבטיחם מראש שיאכלו ומיד אחר כך יוכלו ללכת, גם היום לא יהיו עכובים, סים הרבי, תבואו לסעודה, ותוכלו לחזור לאכסניה בהקדם. (סר התורה)

ויאמר איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל (יח ט) אחר הסתלקות רבו הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א הסתפק הגאון הקסיד רבי אלעזר מביאליסטוק זצ"ל להיכן יפנה עתה, האם ישאר בקוצק במחצת בן הרבי הרה"ק רבי דוד מקוצק זיע"א או יחפש מקום אחר, כי רבי דוד לא נהל עדן את עדתו ולא אמר לפניהם מדברי תורתו.

סובב רבי אלעזר בקוצק ימים אחדים אחוז שרעפים ונבון בדעתו, עד שנפל בדעתו להפגש אל הרבנית מקוצק, אולי יודע ממנה אנה יפנה, ברם, רגליו הולכיהו אל חדר רבי דוד.

האהל, כי בעת שראה אברהם אבינו שלשה אנשים נצבים עליו וסבר שהם ערביים המשתחוים לאבק רגליהם (רש"י ד"ה ורחצו), חשש פן יגרמו לו להפסיק מדבקותו בה.

אמנם וירא' לשון הבנה כמו שמפרש רש"י, הינו שהתבונן בדעתו עד שבא להכרה שאין בכך סבה להפסיק מדבקותו, מיד וירץ לקראתם, וממשיך הפתוב טעם הדבר, 'מפתח האהל' כלומר מהמזוזה הקבועה בפתח האהל, למד שגם בעת שעומדים אצל הצד שכנגד יש כח להכריז 'ה' אלקינו ה' אחד'. (פרי הכרם)

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל (יח ב)

ספר הרה"ק השפע חיים זיע"א, בילדותי כשעדין למדתי את המקראות לבד בלא פרוש רש"י, שאלתי את המלמד מדוע כפל הפתוב תבת וירא, וירא והנה שלשה אנשים, וירא וירץ לקראתם.

המלמד פטר אותי במענה שרש"י הקדוש כבר מקשה דבר זה, וחזרתי ושאלתי, "מדוע צריך היה אברהם אבינו לרוץ לקראת שלשת המלאכים אם הם נדמו לו כסתם אורחים", ועל זה לא השיבני מאומה.

אחר כן סח המלמד באזני אבא כמתלונן, שאני מטריחו ב"קשיות" יותר מדי, משנודעו לו פרטי השאלות ששאלתי, הזדרז אבא לקרא לי והסביר בחן היצוק בשפתותיו, "דע, בני כי לכל דבר מצוה שעושים יש להקדים הכנות, טובלים במקוה, מברכים ברכה.

יצא מן הכלל מצות "צדקה", אותה חיבים לעשות בזריזות רבה ללא הכנות ושהיות, כי אם יתחיל האיש באמירת 'לשם יחוד' וכדומה, העני שנוזק לתמיכתו או לנדבתו ימשיך ויסבל חרפת רעב או מצוקה אחרת, ועד שישים את הכנותיו, עלול הוא להוציא את נשמתו.

היא המדה בנוגע להכנסת אורחים, זוהי מצוה יקרה ונשגבה מאד שעליה אמרו חז"ל (שבת כז:), 'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה', ועלולים לפגי אם כך לחשב שצריך להתכונן לפני עשייתה בהכנות מרבות כרום ערכה.

אבל מאחר וביני וביני ישנה האורח המסכן בחוץ וימתין, אין פה מקום להכנות, על כן בעת שאברהם אבינו ראה את המלאכים, הוא מהר וירץ לקראתם כדי שלא לאבד זמן. (דרשות השפע חיים, וירא תשל"ז)

לכל ילד שנמול אבוא לבקרו ביום זה, ארפאהו מכאבו, ואברכהו בברכת בנים.

מצינו למדין שמעלתה של הסעודה ביום השלישי למילה, גדולה יותר ממעלת סעודת הברית עצמה, כי בעוד שסעודת הברית היא לרגל הברית בלבד, ביום השלישי נוספות עוד שתי מצות, בקור חולים וקבלת פני השכינה כאשר הוא יתברך מגיע ביום זה לבקר את הרר הנמול.

כן הוא הוסיף ואמר כי סעודה זו מעלתה כקרבן פסח, שהרי כשם שביציאת מצרים נגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף, כך גם בשלישי למילה מבקר השם יתברך כפיכול בכבודו ובעצמו את הנמול ואינו מסתפק בשליח, ואם כך כשם שהפסח נאכל בתבורה, ראוי לסעודה זו שתתקיים בתבורה. (אהל ישכר)

וירא וירץ לקראתם מפתח האהל (יח ב) ברש"י, מהו וירא וירא שתי פעמים, הראשון כמשמעו והשני לשון הבנה.

משרת של פריץ נכבד הגיע אל הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א בשליחות דחופה, והודיעו שאדונו מעגן להפגש עמו אודות ענין נחוץ, בתחלה מאן הרבי מחשש פן יגרם הדבר חלילה להפסיק מהדבקות בבוא יתברך.

והרי 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים (אורח חיים ג א), ואין לשכח ממנו יתברך אפלו לרגע כמימרא.

לבסוף התבונן והתחזק, שגם בעת ההיא נתן להיות דבוק באין סוף ב"ה, והראיה מהא דכתב הרמ"א בהלכות מזוזה (יו"ה דעה רפה טו) שנוהגין לכתב מבחוץ כוז"ל במוכס"ז כוז"ל, נגד ה' אלקינו ה', ויהפך אלה האותיות מכתובת המזוזה, כדי שיגיע כל אות נגד האות שמתחלף בו באלפא ביתא.

תבת 'כוז' הוא אותיות כ"ו ז"ו, לרמז שאף בצד זה של המזוזה, ברשות הרבים מבחוץ הרומז לבחינת הקלפות והסטרך אחרא, גם שם יש בחינת כ"ו שהוא בגימטריא הוי"ב, כי אפלו במקום הרחוק מן הקדשה, נמצאת שכינת כבודו ומלכותו בכל משלה. על כן גם כשמדברים עם פריץ רשע אין סבה שיצטרף להפסיק מדבקותו בה, אדרבא, הסטרך אחרא מתבטלת לגמרי מפני כח הקדשה.

על פי זה באר הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א את הפסוק וירא וירץ לקראתם מפתח

ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו (כ יז)

בימי חליו האחרון של הרה"ק השפ"ת אמת זיע"א, הגיע לבקרו הרה"ק האבני גור זיע"א, ובימים בהם שהה בגור, התאכסן במעונו של הרה"ק השפ"ת צדיק זיע"א שהתגורר אותם שנים בעירה זו.

לימים כשעבר השפ"ת צדיק בעיר סוכטשוב, הגיע לבקרו גומלין במעונו של האבני גור שכבדו מאד ואף ערך לכבודו סעודה גדולה, בנו הרה"ק השם משמואל זיע"א העמיד יין על השלחן לכבוד האורח, וכן עשו יתר הנוכחים במקום.

בקש האבני גור מהאורח הדגול להתכבד ולשבת בראש השלחן, אך השפ"ת צדיק סרב בענותנותו והתישב לצדי השלחן, והאבני גור אמר לו בלשון הגמרא (גיסין י), "רווחא שבק לו מר".

מששמע זאת השפ"ת צדיק, ענה כנגדו והזכיר את חתנו רבי זב בעריש איינהורן זצ"ל הי"ד לימים רבה של אמסטוב, שכבר חלפו ארבע עשרה שנים מנשואיו ועדיין לא זכה להפקד בזרע של קימא, ואמר "חתני צריך לרוחא", כי על הפסוק 'וילדו' הנאמר אצל אבימלך, מתרגם אונקלוס 'ואתרוחו'.

כתגובה הזכיר האבני גור לפני השפ"ת צדיק את בנו השם משמואל, שטרם נולדו לו בנים מאשתו השנייה, והוסיף וספר מעשה בחסיד רבי בער לפנער, שבעת שזא לפני חמיו הרה"ק רבי מנחם מנדל מאצק זיע"א, שאלו הרבי האם יש לו בנים, והוא ענה בחריפות קוצקאית שלא זכה לבנים, אך זה לא מפריע לו.

אמר לו הרבי, "גם אחר שהשלים אדם כל עבודתו, עליו לדאג לאחר מותו, על כן לך אל רבי צבי הירש מטומטוב זיע"א, ותתפטר עמו", הוא פנה אל רבי הירש, והשתנה עמו על תשלום ארבעים רובל כסף לצדקה, ועוד שלושה רובל כסף עבורו כדמי תווך בעסקה, ואכן זכה רבי בער לעשרה בנים.

אחרי כן שוחחו בדברי תורה והשפ"ת צדיק פלפל על איזה חדוש בספרו של האבני גור, 'אגלי טל', בצאתו לווה האבני גור עד למורכבה, וצוה על בנו השם משמואל ושאר האנשים אשר עמו ללוותו עד תחנת הרפכת, אחר התבטא אודותיו לפני בנו, "היש לך הבנה, איזה עובד ה' הוא הרב מפילץ". (ממענות אריות)

לקאמינקא רבי רפאל מברשד זצ"ל תלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א, בעת שלא היה רבי שמואל בביתו.

נמלכה בתו והלכה לרבי רפאל שיברך אותה בזרע של קימא והוא הורה לה כי סגלה לבנים, היא להיות בשמחה, כשבא רבי שמואל לביתו והיא ספרה לו את דברי רבי רפאל, אמר, דבר זה אנו למדים מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים.

מן התורה דכתיב, 'ותצחק שרה' ואחר כך ילדה את יצחק, מן הנביאים דכתיב (ישעיה נד א) 'רני עקרה', ואחרי כן נאמר 'כי רבים בני שוממה', מן הכתובים שנאמר (תהלים קיט ט) 'מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה'.

שאלה הבת, "אם אכן צחקה שרה לשם סגלה, מדוע התרגעם הקב"ה עליה", ורבי שמואל השיב, סגלה צריכים לעשות רק כשהצדיק מבטיח, אם הקב"ה בעצמו מבטיח אין צורך בסגלות, וזה היה חטאה. (סיפורי חסידים)

רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי (יש ח)

בעת מחלתו של הרה"ק רבי יעקב יהודה מנאדרזין זיע"א בעל וישרש יעקב, הודיע הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א על רצונו לבוא ולבקרו בביתו, שניהם היו ידידים נאמנים, יחדיו נסעו אל הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א ואחריו אל הרה"ק רבי זב בעריש מביאלה זיע"א, שם היו מהיושבים ראשונה.

מאחר ודרכו של רבי יחיאל היתה תמיד ברעש וגם בנסיעותיו, ודרכו של הרבי מנאדרזין היתה להפך, בשקט ובענות רוח, וככל עת שהיה עליו לנסע היה נזהר מאד מכל פרסום שהוא, הוא שלח להשיב כי הוא ישמח בבקורו, אך בתנאי שיבוא בשקט ללא רעש.

בקור זה חל בפרשת וירא, והמארח הרבי מנאדרזין עמד על ההפרש שבין אברהם ולוט בענין הכנסת אורחים, אברהם אבינו התבטל בפני אורחיו כאלו הם האדונים שלו ולו אין בית בכלל.

לעמיתו עמד לוט ואמר, 'כי על כן באתם בצל קרתי', כלומר הוא בעל הבית האמיתי גם עכשו, ואלו המלאכים בעיניו רק עוגרי דרך ארעיים, בחינת אורחים נטו ללון ורק שרויים בצל קורתו. עמד הרבי מאלכסנדר ואמר, "אלו באתי רק לשמע זאת, דייגי". (מגיד דבריו ליעקב)

משהבחין בו פתח רבי דוד ואמר, "רש"י על הפסוק 'איה שרה אשתך' ויאמר הנה באהל', מפרש, 'צנועה היא', וקשה למאי נפקא מינא בכך, אלא בשעת בריאת העולם קטרגו המלאכים ואמרו, 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ח ה), אמר להם הקדוש ברוך הוא, המתינו מעט ותראו שיבוא אדם אחד ושמו אברהם, עבדו היתה כדאית כל הבריאה.

כאשר הגיע אברהם אבינו לעולם, הלכו המלאכים לראותו ולא מצאו בו כפי שדמו, כי ראוהו מתעסק בשורים, אמרו גלך ונשאל לאשתו, אולי ממנה נדע מה טיבו, על כך השיב להם אברהם אבינו עליו השלום, 'הנה באהל', צנועה היא ומצניעה עצמה, ולא תדעו מאומה.

אחר ששמע רבי אלעזר תורה זו, הבין שרבי דוד תפס את אשר עבר במחשבתו ואמר לו, "אם כך, אתם רבי", ונשאר בקוצק להסתופף בצל רבי דוד. (בישישים חנמה)

ספר הרה"ק הבית ישראל זיע"א שהוא שמע מפי חסיד המפרסם רבי בן ציון אוסטרובער זצ"ל, כי הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זיע"א תלמיד הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א ואבי המגיד רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א, השתדל תמיד להסתיר את מעשיו ועבד את ה' בהצנע.

בקשו חסידים לעקב אחר מעשיו, והתחבאו בחדרו בעת שלמד חמש עם ילדו הקטן, הם שמעו אותו מסביר לילדו בפרשת וירא, כי נודע למלאכים בעולמות העליונים גדל חשיבותו של אברהם אבינו עליו השלום, המפרסם יחודו יתברך בעולם ומכניס גרים תחת כנפי השכינה, השתוקקו אפוא להכיר ולהתבונן בהליכותיו.

בבואם התפלאו לראותו מתעסק בדברים פשוטים, מאכיל ומשקה אורחים וכיוצא בזה, לפיכך שאלו 'איה שרה אשתך', שמא נצליח להוציא הסודות מפיה, אחר שראו שהוא שם מסוה על פניו, השיב להם אברהם אבינו, 'הנה באהל', ומפרש רש"י, 'צנועה היא', כלומר, גם ממנה לא תדעו שמץ דבר. (פאר ישראל)

ותצחק שרה בקרבה לאמר (יח יב)

אחר מספר שנים בהם צפתה בתו של הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זיע"א להפקד בדבר ישועה ורחמים, הזדמן

פרשת וירא

הכנה למצוה

סיפר הרה"ק הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א, את אשר שמע בילדותו מפיו של זקן מופלג אשר למד בילדותו בישיבתו הרמה של הרה"ק הייטב לב זיע"א בסיגעט, והוא סיפר בגדלו את אשר ראה בקטנו, עיניו ראו ולא זר.

לא כל בחורי ישיבת סיגעט היו נמנים על דגל מחנה החסידות, רבים מהם, ואף אותו אדם בתוכם, היו נמנים על משפחות יראי שמים שהלכו בדרכי אבותיהם בתמימות ובישרות, ולא היו מסתופפים בצילם של הצדיקים ממשיכי דרך רבינו הבעל שם טוב זיע"א.

עוסק היה הבחור בתורה והוגה בה יומם ולילה, כאשר ענייני העולם הזה כלל אינם מטרידים אותו. בשל כך, גם כשגונבה לאזנו הידיעה כי הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זיע"א הגיע לעיר והוא יעבוד את עבודת קדשו, אם בתפילות נלהבות ואם בעריכת השולחנות, באחד מבתי הכנסת שבעיר, לא אמרה לו ידיעה זו ולא כלום. הוא אפילו לא העלה על דעתו ללכת לבית כנסת זה, באמרו לעצמו: עניין זה הוא של אדמו"רים וחסידים, ומה לי ולהם!?

היה זה בליל שבת קודש אחרי סעודת ליל שבת, כדרכו הלך הבחור להיכל הישיבה כדי לעסוק בתורה במשך שעות רצופות. סדר מיוחד היה לו ללילי שבתות, בהם היה לומד ספרי דרוש ומחשבה לעורר את הלב, ולאחר מכן היה שוקע בלימוד גמרא עד לשעות הקטנות של הלילה.

אכן היכל הישיבה לא היה מלא כמו בשאר לילות השבתות, שכן בחורים רבים נהרו אל שולחנו של הרבי. אולם עדיין היו בחורים ממוצא דומה לשלו שאף הם לא חשבו לוותר על סדר לימודם, והחלו ללמוד במתיקות רבה.

עמד הבחור סמוך אל ארון הקיר שהיה מלא וגדוש בספרים חדשים גם ישנים בכל מקצועות התורה ושלף לעצמו ספר שאותו לא הכיר. הוא דפדף פה לכאן ולכאן, ודברי הספר נראו לו כמי שיכולים לדבר אל נשמתו ולעוררה. הוא לקח איתו את הספר והתיישב ללמוד בספר במנוחת הנפש.

עודו לומד בספר והנה הוא מופתע לראות כי הספר עוסק גם במעלה המיוחדת של ראיית פני הצדיק, שהיא בבחינת 'והיו עיניך

רואות את מוריך'. בספר הובאו דברים נשגבים בעניין זה ועל התועלת שיכול האדם להשיג בראייה זו, כאשר בין הדברים נאמר שיש בראיית פני הצדיק סגולה מיוחדת לזכרון לימודו.

הבחור, שבעל נפש היה, הבין שמן השמים אינו לידו לפתוח ספר זה וללמוד בו דווקא בשעה שהצדיק בעיר, והוא הודה הוא זיווה והוא הדרה. ולא בכדי נאמר בספר שסגולת ראיית פני הצדיק היא לבל ישכח תלמודו, אלא על מנת להודיעו שאל יחשוש לבטל מסדר לימודו הרגיל והקבוע בלילי שבתות, כי ביטולה זו קיומה, שעל ידי שילך לחזות בזיו פניו של הצדיק, בעריכת שולחנו הטהור, יזכה שתלמודו יתקיים בידו.

רחובות העיר סיגעט כבר היו שוממים והבחור לא ידע את נפשו כיצד ידע איה הוא המקום שבו האורח הנשגב, הצדיק מנדבורנה, עורך את שולחנו, אך עד מהרה מצא הבחור עובר אורח שידע לכוון אותו אל מקום עריכת השולחן הטהור.

הבחור שעמד משתומם בפתח בית הכנסת ראה שעריכת השולחן עדיין לא התחילה, אולם קהל עצום ורב כבר מילא את בית הכנסת והקיף כחומה בצורה את השולחן שסביבו ישבו נכבדי העיר, חסידים ואנשי מעשה, והמתינו לכניסתו של הרבי. הבחור בחן היטב את המציאות וראה כי הוא לא יוכל לעמוד קרוב לצדיק ולשמוע את דברי קדשו, אלא שהוא אמר לעצמו: הלא אני חסיד, לא באתי לכאן לשמוע את הרבי או לאכול שיריים מסעודתו; כל מה שאני מבקש הוא להביט בצורת קדשו, ואת זה יכול אני לעשות גם ממרחק.

לאחר שסרק במבטיו את בית הכנסת, בניסיון למצוא מקום בו הוא יוכל להשקיף על הרבי בעריכת השולחן, הוא זיהה את אחד החלונות בקיר בית הכנסת, אשר לו מפתח רחב עליו ניתן לשבת בניחותא. קל רגליים וזריז היה, ולא חלפו דקות ארוכות עד שהבחור מצא את עצמו יושב על החלון וממתין לכניסתו של הרבי.

היה לבחור זמן רב להביט סביבו, ואולי גם לשנן את תלמודו, כיון שהצדיק לא נכנס אלא בשעה שתיים וחצי לאחר חצות הלילה. שקט הושלך בהיכל בית הכנסת כאשר הרבי נכנס מעוטף בטליתו הצחורה ופניו מכוסות. הרבי עוד לא פתח באמירת 'שלום עליכם' כשלפתע הוא עשה דבר שמעולם הוא לא עשה: הרבי הסיר את הטלית מעל ראשו,

פניו הפכו לגליות, אולם הוא לא הביט בקהל העצום שנאסף. הרבי נעץ את מבטו בבחור שישב על החלון ואמר: בחור, הסתכל וראה...

איש מהנוכחים לא הבין את כוונתו של הרבי. רק הבחור שאליו הופנו דברי הרבי, הבין אותם היטב. רצונו היה לראות את הרבי והנה הוא אכן רואה... הבחור המופתע מרוח קדשו של הרבי, הבין שהרבי למעשה רומז לו כי הוא כבר השיג את מטרותו, הרי הוא כבר ראה את הרבי, ועתה יכול הוא ללכת...

אחרי השבת חשקה נפשו של הבחור לבוא לפני הרבי. מראה פניו הקורנות לא זז מנגד עיניו, ורוח הקודש הגלויה צלצלה באזניו ללא הרף. הבחור הרגיש כי הוא חייב לפגוש פעם נוספת את הרבי, אלא שהוא לא ידע כיצד הוא יכול לעשות זאת. הלא הוא אינו חסיד והוא אינו מכיר ויודע בתהלוכות החסידים; מה הוא יכול לעשות או לומר כדי להיכנס אל חדרו של הרבי שמדי יום ביומו מקבל את אנשי העיר לעצה ולברכה!?

משום מה החליט הבחור שהרעיון אותו הגה הוא אכן הגיוני ומסתבר. הבחור היה אחראי בישיבתו של הייטב לב על "חברת אוכלים". חברה זו הייתה מופקדת על אספקת דברי מאכל לבחורים לומדי הישיבה מועטי היכולת. הבחורים שהגיעו ממשפחות עניות היו מקבלים מראשי החברה סכום מסוים שעזמו היו רוכשים בחנות המכולת מעט מאכלים למחיתם. את הכסף לחברה זו היו ראשי החברה אוספים בהזדמנויות שונות אל קופתם וממנה היו מחלקים לבחורים.

עתה החליט הבחור כי הוא יגיע אל הצדיק שבא לעיר ויבקש ממנו תרומה לטובת קופת "חברת אוכלים". במחשבתו סבור היה הבחור כי הרבי הלא מקבל כסף רב מבני העיר ובוודאי ישמח להרים תרומה הגונה לטובת בחורי הישיבה, העניים והעטופים ברעב. במחשבה נוספת הרהר הבחור לעצמו: הלא הרבי הוא בעל רוח הקודש גלויה, ובוודאי הוא רואה כי אכן הבחורים צריכים עזרה זו, כך הוא גם רואה כי אנכי גבאי צדקה נאמן וכל הכספים המגיעים לידי, מגיעים למטרותם. בוודאי, הרבי יפתח את ידיו וליבו ויתן לי סכום גדול ומכובד.

הבחור לא ידע את סדר לוחות הזמנים של הרבי ועם בואו הוא רואה את דלת הבית סגורה. לא היה זה זמן קבלת הקהל, והרבי

מזוהיל זיע"א, את אשר שמע מרבו הקדוש כי בכל יום נופל ברעיונו פירוש חדש בפרשת עקידת יצחק. בכל יום ויום הוא עוסק בפרשה זו ומחדש בה מילתא חדתא. שאל רבי אליהו את רבו ומורו: שמא ילמדנו רבינו מה חידוש היה היום בבית מדרשכם?

ניאות רבי שלמה ואמר לו: זה היום עסקתי בדברי הפסוקים (בראשית כב ז - ח): **וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיִה הֵשֶׁה לְעֹלָה. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יְרָאָה לֹ הֵשֶׁה לְעֹלָה בְנִי וַיֵּלֶכְוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו. ופירש רש"י: "יראה לו השה - כלומר יראה ויבחר לו השה, ואם אין שם, לעולה בני'.**

ותהיתי לעצמי: הלוא אברהם ויצחק היו עסוקים כאן בדבר העומד ברומו של עולם ועניין נשגב מאין כמותו: עקידת יצחק, ובוודאי היה ליצחק אבינו צורך להכין את עצמו היטב כדי לקיים המצוה כדן, והיה מהראוי שאברהם אבינו יאמר לו גופא דעובדא כדי שיכין עצמו כראוי להיות עולה תמימה, ומהיכי תיתי השיב אברהם אבינו ליצחק אבינו בקרירות שכזאת שהשי"ת יראה ויבחר לו השה, ורק אם אין שם - לעולה בני'!

אלא, הפליא הרה"ק רבי שלמה והסביר, אין זאת אלא לפי שאברהם אבינו הכיר היטב את יצחק בנו וידע בו שהוא תמיד מוכן ומזומן למסור נפשו על קדושת השם. כבר מילדותו היה יצחק אבינו מחונן למצוה גדולה זו של מסירות נפש להשם יתברך, ולכן ידע אברהם אבינו שאין לו צורך בהכנה יתירה לזו, ודי אם יאמר לו שייתכן שהיום יעקדהו.

היה זה עם בערב שבת חנוכה כאשר הרה"ק רבי חנה מקאלאשיץ זיע"א חזר מטהרתו במקוה לכבוד שבת בשעה מאוחרת מאוד, סמוך לשקיעת החמה. המנורה הייתה כבר מוכנה משעה מוקדמת יותר, והרבנית כבר עמדה והמתנה עליו בהדלקת נר חנוכה כדי להדליק נר של שבת. רץ הרה"ק מקאלאשיץ לקראת הנרות חנוכה ומבלי לשהות אפילו כדי לסגור כפתורי מעילו ולחגור את אבנטו, בירך את ברכת הנרות בהתלהבות והדליק את הנרות.

סיפר זאת הרה"ק רבי יצחק'ל מפשעווארסק זיע"א והיה מפליא מאוד שלא השתנתה ברכתו של הרה"ק מקאלאשיץ בפעם הזאת שנאמרה ללא שום הכנה, משאר הפעמים שבוודאי הכין את עצמו כראוי לקראת המצוה. והיינו שהרה"ק מקאלאשיץ היה עומד במדרגה גדולה שהיה מוכן ומזומן תמיד לעשות מצוה כתיקונה.

הגבאי מיהר אל תוך החדר הפנימי שם שהה הרבי, והבחור נותר במסדרון.

לפתע שמע הבחור את הרבי פונה אל המשמש ואומר: יצחק משה! הוואל נא להביא לי את הג'רטל' (=האבנט) של שבת! הגבאי רץ להביא את הגרטל. לאחר רגע שוב אמר הרבי: יצחק משה, הב לי מים כדי ליטול את ידי! הגבאי הביא וקול הנטילה נשמע בעוז. היה רגע של שקט ולפתע שומע הבחור את הרבי פותח בעוז ובתעצומות באמירת 'לשם יחוד' לפני קיום מצות נתינת צדקה.

פיק ברכיים אחז בבחור וחרדה נוראה נפלה עליו. הוא כבר חשב לנוס על נפשו ולברוח מהבית מרוב פחד ויראה, אולם רגליו כאילו שותקו. הוא הבין שהוא אינו יכול לברוח אם הרבי מתכוון לקיים מצוה על ידו...

סיים הרה"ק הבאר יעקב מנדבורנה ואמר: עשרות שנים חלפו מאז שאותו בחור עמד ליד חדרו של הרבי עד שהוא סיפר לי זאת בשנות זקנותו. אדם ישיש היה, וכל גופו רעד ורטט כשהוא סיפר זאת. ולא רק שהוא רעד, אלא שגם אני השומע רעדתי בשומעי את האופן בו רבותינו התכוננו לקיום המצוה.

הסברים נפלאים על כך שההכנה למצוה גדולה אפילו ממעשה המצוה עצמה נותן לנו רבינו השפת אמות זיע"א (פרשת האזינו, תרל"ד): אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלחה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. **אחד, כי עשיות המצוה הוא רק לשעה, וההכנה הוא לעולם.** ועל זה נאמר 'ושמרתם ועשיתם', וכפי מה שאדם שומר עצמו תמיד כדי שיהיה מוכן לקיים מצות השי"ת. כי בודאי כל היגיעה לשמור מהבלי עולם צריך להיות כדי להיות מוכן לקיים מצות השי"ת, וכפי הטהרה יוכל לקיים המצוה, ועל ידי השמירה זוכה לקיימה ונשמר מכל דבר כמ"ש שומר מצוה לא ידע רע.

ועוד **כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה, אבל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו ית', ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד כנ"ל.** ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל 'רהורי עבירה קשים מעבירה', כל שכן מדה טובה, הרהורי מצוה שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת השי"ת טובים מהמצוה, ושומרים האדם, ועל ידי זה אין עושין עוונות כנ"ל.

סח הרה"ח הישיש רבי אליהו ראטה זצ"ל, נאמן ביתו ואיש סודו של הרה"ק רבי שלמה

שהה בחדרו. אלא שמחוסר ידיעת סדרי הרבי, החליט הבחור כי אך למותר הוא ללכת ולחזור שוב בזמן אחר. אם הוא כבר כאן, עליו להיכנס אל הרבי, ואם דלת הבית נעולה, יקיש עליה עד שיפתחו.

הגבאי של הרבי "יצחק משה" היה שמו, שמע את הדפיקות על הדלת, אולם אפילו לא עלתה על דעתו לפתוח את הדלת ולהכניס את האורח להפריע לרבי. ואילו הבחור, כשראה שהדפיקות על הדלת לא מועילות, החליט שמוטב יעשה אם הוא ידפוק על החלון; דפיקות על הזכוכית נשמעות טוב יותר בבית, וכך בוודאי יפתחו לו את הדלת והוא יוכל להיכנס אל הרבי.

הגבאי "יצחק משה" שנחרד לשמוע את הדפיקות על החלון, מחששו שמא הזכוכית תתנפץ, והלוא אין הם אלא אורחים בבית זה, מיהר לפתוח את הדלת. לרגע עלתה בו מחשבה כי יתכן ומדובר כאן בעניין של פיקוח נפש, וזו היא הסיבה לבהלתו של אותו אדם שאינו מתייאש, דופק על הדלת ועל החלון עד שיפתחו לו, כדי שיזכירו זאת בהקדם אצל הרבי. לרגע הוא גם חשב שהוא גם יקבל "גבאי געלט" (=דמי גבאי, הכסף שאותו החסידים היו נותנים לגבאי, במיוחד כשהיה עושה להם שירות מיוחד ויוצא מהכלל).

אין לשער ואין לתאר את כעסו של "יצחק משה" הגבאי כשפתח את הדלת וראה מולו את בחור הישיבה הצעיר שמראהו הוכיח עליו כי הוא אינו נמנה על קהל החסידים, והנה הוא שומע אותו מסביר שהוא בא להתרים את הרבי לטובת "חברת אוכלים" של הישיבה המקומית ושהוא עומד בראשה.

הבחור עמד נבוך בהחלט, בורותו בהלכות החצר והרבי הביאו אותו למצב כזה, בעוד שכל כוונתו הייתה לטובה. והגבאי שראה את הבחור נותר על עמדו, המשיך לצעוק עליו: הלא תבוש ותכלם, שבאת להפריע את מנוחתו של הרבי הקדוש בעד בצע כסף. וכי השתבשה עליך דעתך שדופק אתה על הדלת ועל החלון כדי להשיג כסף מהרבי?!

לא הבחין "יצחק משה" הגבאי כי הוא מדבר בטונים גבוהים מאוד, כמעט בצעקות, וקולו הולך ונשמע עד לחדרו של הרבי. הרבי הקשיב וידע כי מדובר בבחור שמגיע לבקש צדקה עבור בחורי הישיבה, ולפתע נשמע קולו הרך של הרבי אומר: יצחק משה, הכנס אלי את הבחור.

באותו רגע שינה יצחק משה הגבאי את סבר פניו והכניס את הבחור אל תוך הבית, כשהוא מורה לו להמתין. בבית בו התאכסן הרבי היו שלשה חדרים, חדר לפנים מחדר, וכל שלשת הדלתות היו פתוחות למחצה.

מילין יקירין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה-תא חז-תא

חֲדָתָא דְאִירִיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עשרה צדיקים בגופו של אדם - מגינים על כל הנפש

קטנה שהיא האדם, אם יש עשרה צדיקים היינו עשרה איברים ששומרים שישארו בבחינת 'צדיקים', כבר פעל אברהם אבינו שיגנו על העיר. וכאשר שומר על עשרה מאיבריו ועובד עליהם שיהיו צדיקים ומתנהג בהם כראוי, אזי מגין על כל גופו, ויכול להמשיך לכל איבריו שיהיו גם הם צדיקים.

הסיוע מן השמים כפי שמירת האדם

וכפי מה ששומר עצמו כך יזכה שיסייע ה' בידו ויורה לו דרך אמת, כי הקב"ה נוהג עם האדם כמו צל, וכן כתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך', כמו צל שמתנועע לפי תנועות האדם כך גם הקב"ה נוהג עם האדם כפי הנהגתו שלו [כמו שכתב בשל"ה (תולדות אדם השער הגדול) בשם מדרש והזהיר: 'ה' צלך על יד ימינך, מהו 'ה' צלך', כצלך, מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות אף הוא נותן לך כך, אף הקדוש ברוך הוא צלך, כשם שאתה הווה עמו כך הוא הווה עמך], ואם שומר האדם את עצמו כך משמרים אותו מן השמים. וכן נודע מספרי חסידות על המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'דע מה למעלה - ממך', שהנהגה העליונה היא 'ממך', כמו שנוהג האדם בעולם הזה כן נוהגים עמו מן השמים, הן לטוב הן למוטב.

בבן פורת יוסף (חיי שרה): 'דע מה למעלה ממך', כי 'ממך' נתעורר 'למעלה', אי רחמים רחמים ואי נתעורר אכזריות ודין למטה גורם כך למעלה וכו', וזהו שאמר הכתוב (תהלים סב יג) 'כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' וגו'. וכך הוא באור האמת להמגיד ממעזריטש ע"ה (מהדו' תרס"א עמו' סד), ובמאור עינים (מטות ד"ה דנודע) ועוד.

ידיהם (ר"ן נדרים שם). ובכך מציל את כל גופו הנקרא עיר קטנה (נדרים לב):.

והוא מה שכתב בשפת אמת (וירא תרנ"ו ד"ה בפסוק המכסה) שכמו אברהם אבינו ע"ה ביקש מה' יתברך (בראשית יח לב) אולי 'ימצאון עשרה צדיקים בתוך העיר שיגנו על סדום, ואמר לו ה' יתברך 'לא אשחית בעבור העשרה', כן הדבר גם בעיר

וַיֹּאמֶר אֵל נָא יְחַר וְגו' וַאֲדַבְרָה אִךְ הַפְעַם אוֹלִי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרֵה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲת בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרֵה (יח, לב).

איתא בגמרא (נדרים לב) 'עשרה שליטים' (קהלת ט, יד) אלו עשרה איברים, שתי עינים ושתי אזנים ושתי ידים ושתי רגלים וראש הגוייה ופה, שהם השולטים באדם, שרוב מעשי האדם נעשים על

מילה-תא דפליאה

עיקר מצות צדקה הוא הנאת העני

וַיִּקְמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקְפוּ עַל פְּנֵי סָדֹם וְאַבְרָהָם הֵלֵךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם (יח, טז). מעלת עשיית חסד וצדקה גדולה מאוד, ואף אם תהיה כוונת האדם להנאת עצמו אין נגרע משכרו, כי העני נהנה ממנו אף שלא היתה כוונתו ראויה. וכן כתב באמרי פנחס השלם (שער עבודת ה' אות מח) בשם הבעל שם טוב שבג' דברים אין הכוונה מעכבת, צדקה כי מכל מקום העני נהנה, מקוה שמטהרת ממילא, והמלמד תורה כי התלמיד מחכים ממילא. בזה פירש בדברי יחזקאל (וירא ד"ה ויקומו) את דברי רש"י (בראשית יח, טז) כל השקפה לרעה חוץ מ'השקיפה ממעון קדשך' (דברים כו טו), שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת רוגז לרחמים. היינו כשמשקיפים ומתבוננים בעומק מעשי האדם רואים שמעורב בהם כוונות ופניות עצמיות, אבל כשעוסק במתנות עניים אין בכך רע כי העיקר הוא שהעני נהנה ממנו, ואף אם משקיפים לעומק ליבו אין הדבר מפחית מחשיבות מעשי הצדקה.

***

כיוצא בזה מצינו באהבת ציון (דרוש י) בשם אביו הנודע ביהודה: שבכל המצות צריך לעשות המצוה לשם שמים ולא על מנת לקבל פרס, מה שאין כן בצדקה, משום שכל מצוות ה' אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש ואינו עושה כלום, שהרי אם נטל לולב או הניח תפלין וציצית לולא שיש בזה מצות הבורא יתברך שציונו לעשות כן אין במעשה הזה שום תועלת מצד עצמו, ורק מפני שמקיים מצות הבורא שציונו לעשות כן קיום המצוה גורם חשיבות ויקר תפארת המעשה, לפיכך אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש, אבל בנתינת צדקה אף שאין בו מחשבת מצוה מכל מקום הרי יש תועלת לעני בעשייתו, שאין הבדל אצל העני אם הנותן עושה צדקה לשמה או לא.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ההתמדה בעבודת ה' כל ימי האדם

(משלי כ ז) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו'.

יחשיב עצמו לרשע כנגד כל העולם

דבר נפלא נמצא בספר אוהב ישראל מהרב מאפסא ע"ה (ליקוטים) על מה שאמרו בגמרא (נדה ל.) 'אפילו כל העולם אומרים עליך שאתה צדיק תהא בעיניך כרשע', מה תועלת תבוא מזה לעולם שיחזיק את עצמו לרשע, אלא לפי שאדם צדיק הרי הוא מחייב את כל העולם שנחשבים כנגדו לרשעים, לכך יחשיב עצמו כרשע כדי שיהיה בכך לימוד זכות לכל העולם, וכך ראוי לאדם שתהיה עבודתו כדי להצדיק וללמד זכות על כל העולם ולא להנאת עצמו, ועל זה משביעים את הנשמה קודם ירידתה לעולם, שתהיה כל עבודתה רק לטובת ולתועלת הכלל, לעורר לימוד זכות לכל באי עולם.

אבל לאחר מכן כבר אינו בחזקת זה, וכמו שכתוב (איוב טו טו) 'הן בקדושו לא יאמין'.

האדם מזכה במעשיו הטובים את העולם כולו

עוד יש לו לאדם לזכור שבכל מעשיו הרי הוא מזכה את כל העולם כולו ולהיפך, וכמו שמצינו אצל אברהם אבינו, שאחר שעמד בנסיון העקידה זיכה לעצמו ולכל העולם, שבכח העקידה מתקיימים ישראל בכל הגלויות. וכן כתב ברוח חיים לבעל נפש החיים ע"ה על מה שכתוב במשנה (אבות פ"ה מ"ה) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם' וכו', שדקדק שכאן נקרא בשם 'אבינו', ואילו לעיל במשנה (שם מ"ד) אמר 'עשרה דורות מנח ועד אברהם' ולא אמר אבינו, אלא שרק אחר שעמד בנסיונות וזיכה לבניו אחריו, אז נקרא בשם אברהם אבינו, וכמו שכתוב

כִּי עֲתָה יִדְעֹתִי כִּי יִרְאֵה אֱלֹקִים אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֶךָ אֶת יְחִידְךָ מִמֶּנִּי (כב יב). כל ימי חיי האדם עליו לעבוד את ה' במצות ומעשים טובים, ואל לו לנוח אף לרגע אחד, כי עדיין לא השלים תיקונו בעולם הזה, וכמו שאמרו בגמ' (קידושין מ:) 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות' וכו', ואמרו 'לעולם' כי גם אחר שעשה את המצוה שוב צריך להרגיש שעדיין חציו חייב, ורק לאותו רגע הכריע עצמו לכף זכות, ואחר כך חזר לכמות שהיה, ועליו להמשיך ולהתגבר במעשים טובים.

וכן כתב הרב בעל ייטב לב ע"ה (נח ד"ה א"י תמים) לבאר הנאמר באברהם אבינו 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה', ומהו 'עתה ידעתי' הרי כבר עמד בהרבה נסיונות מתחילה, אלא רק ברגע זה שעמד בנסיון הרי הוא ירא אלהים,

מדוע אכן לא נקרב יצחק אבינו ע"ה

נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינוים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'. וגם במעט שיודעים אין מתבוננים כלל ואין מוסרים נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות, רק כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש. עכ"ל.

ומנין בא כוחם של כל אחד מישראל למסור נפשו לפני ה' יתברך, לפי שכח זה טבוע בבני ישראל בכח האבות שעשו כל מעשיהם למען הדורות העתידים לצאת מהם, ובייחוד בכוחו של יצחק אבינו ע"ה שפשט צווארו על גבי המזבח למען שמו יתברך, וכח זה הוטבע בבניו ובניו עד סוף כל הדורות. שכן מעשה אבות סימן הוא לבנים, כלומר, סימן הוא לבנים שיוכלו לנהוג מנהג אבותיהם, שנמשך כח מסירות נפש בעזרת ה' יתברך לדור דורים עד סוף כל הדורות.

יוצא מבין אחר שהיה נולד לו לאברהם אבינו ע"ה.

הקב"ה חפץ שאומתו תצא מאדם שפשט צווארו לרצון ה'

אולם הביאור בזה - אמר מו"ר אבי ע"ה דבר נפלא על פי דברי המקובלים, כי רצה הקב"ה שזרע אברהם עבדו, זרע יעקב בחירו, יהיו בניו של יצחק אבינו שפשט את צווארו בעקידה ומסר את נפשו על גבי המזבח, וכיון שאילו היה קרב לא היה יוצא ממנו זרעו, נמצא כי כלולים בו כל זרעו העתיד לצאת ממנו לדורי דורות, ואף אנחנו כולנו מסרנו נפשנו בהיותנו כלולים בו, משכך בניו דבוקים ברושם הקדושה ממסירות הנפש הלזו עד שנהיה אצלם כטבע הטבוע בנפשם עד סוף כל הדורות.

אילו היה נקרב יצחק ע"ה, ובני ישראל היו באים מבין אחר של אברהם, או אז לא היה זה מוטבע בנפשם ובטבע תולדתם. כפי שידועים המה דברי בעל התניא ע"ה (לקו"א פי"ח): אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים

אֶת בְּנֶךָ אֶת יְחִידְךָ (כב ב). אברהם אבינו הובטח מפי הקב"ה 'כה יהיה זרעך', וכשהצטוו להקריב את בנו יחידו הוצרך לוותר על ההבטחה שירבה זרעו ככוכבי השמים, שמעתי ממו"ר אבי זצוק"ל, כי אברהם אבינו ע"ה ביקש להקריב את יצחק אבינו ע"ה לקרבן, ואמרו חז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א, במדב"ר יז ב) שאפרו של יצחק אבינו ע"ה צבור לפני ה' יתברך, בעוד שלא נקרב, והאיל הוא שקרב תחתיו. אם כן ננסה לאמוד מה היה שכרו של עם ישראל אם היה קרב יצחק בעצמו.

הלא כל מה שאנו זוכים אף בדורנו ובכל חיינו הוא בזכות עקידתו של יצחק אבינו, וזאת בזכות העקידה עצמה ללא שבאמת הוקרב לקרבן, ועם כל זה יש לבני ישראל זכויות בלא סוף וגבול, אם היה קרב בעצמו לפני ה' יתברך - ריח ניחוח אשה לה', הרי גדולים ועצומים היו זכויותינו פי עשרת מונים, מדוע אפוא לא היה כך. ואם תאמר מהיכן היה יוצא עם ישראל - עם ישראל היה

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

הסתרות בעבודת ה' - תכלית הניסיונות

כי אם יראת שמים שלו, ואז הוא נבחן אם יעמוד בניסיון מאימת בוראו.

אברהם אבינו בניסיון העקידה ראה את המקום מרחוק

בזה פירש העבודת ישראל (וירא ד"ה ויקרא) את לשון הכתוב בהמשך הכתובים שבעקידת יצחק (בראשית כב ד) 'וירא את המקום מרחוק', כי הקב"ה הנקרא 'מקום' נראה לו לאברהם כאילו הוא מרחוק, ולא היה אברהם אבינו ע"ה יכול לדבק עצמו במדרגתו הראויה לו, וזה היה עצם הניסיון שלו שנסתלק ממנו מדרגתו, ועם כל זה התגבר באמונתו לקיים דבר ה'.

גם בשעת הניסיון נשאר באדם רושם קדושה

ואם תאמר מה לי בידיעה זו אם בשעה שיש ניסיון מסלקים כל הדרגות ונסתרת חכמת נבוניו, ואף אם אדע בזו השעה שבכל מקום ומצב נמצא ה' יתברך הטוב ומטיב - הלא בשעת הניסיון גם ידיעה זו נסתרת. תשובה לדבר האירנו **הרה"ק מברעזאן ע"ה** שכתב **בשפת אמת** (וישב ד"ה ויבוא), כפי מה שהאדם מתאמץ בכל עת ובכל שעה להתגבר בעבודת ה', הרי הוא קונה קנין בנפשו שלא לסור מרצון ה', וכידוע שהרגל נעשה לטבע שני בנפש האדם, ורושם זה נשאר בנפשו גם כשכל מדרגותיו מסתלקים ממנו, ועל ידי הרושם הקדוש הזה יש בו כוח להתגבר ולעמוד בכל הניסיונות.

אחר העקידה חזר אברהם לבהירותו

אחר העקידה אמר לו הקב"ה (בראשית שם פסוק ד) 'אל תשלח ידך אל הנער', כי אז שב אברהם אבינו ע"ה אל מדרגתו הראשונה לבהירות ודבקות, כלשונו של **הרה"ק בעל עבודת ישראל** (שם): היה מבין על ידי זה כי הקדוש ברוך הוא מלוא כל הארץ כבודו ואם יסתיר איש במסתרים אין נסתר מנגד עיניו. אמנם אל האדם נדמה כאילו חלילה אין הקדוש ברוך הוא רואהו, כי צריך להיות כן בשעת הניסיון כנ"ל. וזה שקרא המקום ה' יראה' ופירש התרגום 'דאת חמי ולא מיתחמי', דהיינו שנודע לו עתה שהקב"ה רואה את האדם תמיד גם כשהאדם אינו מרגיש הבהירות.

שלוקחים מן האדם את מדרגותיו ואינו רואה כיצד יש טוב ואור בתוככי הניסיון, ועם כל זה מתגבר ומשריש בקרבו כי גם זו לטובה ואף בתוך מיצר הסתר וחושך נמצא הטוב, בכך עומד בניסיון, שכן מוכיח כי דבוק הוא בה' אלו קיוו בקשר אמיץ וחזק אשר כל כוחות עולם הזה לא יוכלו לכבות את האהבה שלו. ואף בדבר הנראה כדבר נפרד ח"ו ממנו יתברך שמו, הצדיק הזה מגלה כי גם בהסתר הגדול ביותר נמצא ה' יתברך. וכאשר עומד בניסיון זוכה להמתיק הדינים ולהפכם לרחמים וחסדים.

ודבר זה נוהג בכל אדם בכל מצב שנמצא בו בגשמיות או ברוחניות, צריך לדעת זאת ולהאמין שמכל מקום גם בזמן שנסתר ה' מן האדם עדיין הוא קרוב לכל המיחלים לחסדו, הן על כך נסובים דברי הנביא (ירמיה לא ב) 'מרחוק ה' נראה לי', כי גם בעודו רחוק מאתנו הרי הוא נראה אלינו, ובאמת שכלל שהאדם מרגיש עצמו מרוחק ומשתוקק להתקרב אל ה', על ידי זה זוכה לבקוע רקיעים שתתקבל תפילתו שישבו ה' לקרב אותו אליו.

הסתלקות המדרגות בשעת הניסיון

זו היא אפוא הדרך להתקרב לאבינו שבשמים ולפיכך בשעה שמזמנים לפני האדם ניסיון בעבודת ה' מסלקים ממנו את מדרגותיו הרוחניות, כי אם היה האדם בתוקף מדרגתו והארתו הרוחנית לא היה הניסיון חשוב למאומה, כי מי פתי ימרה פי מלך עליון אשר מלכותו בכל משלה, והנסיון הוא רק כאשר מסלקין ממנו תחילה ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת ונשאר אצלו רק הבחירה ביראת ה', כלשון קדשו של **המאור עינים** (וארא ד"ה וארא): והנסיון הוא שמסלקין ממנו ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת בעת שבא לידי נסיון, ונשאר אצלו רק הבחירה, כי לולא זה לא היה נקרא ניסיון, כי בודאי על ידי ההתקשרות אחז צדיק דרכו, עכל"ק. אלא שתחילה מסתירים ממנו את הארותיו הרוחניות, ולא נשאר אצלו

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני (כב, א).

פעמים הקב"ה מסתיר עצמו מעובד ה' וזאת כדי שיתאמץ האדם לעובדו, ועל ידי שמרגיש האדם שה' נסתר ממנו הרי שהוא מכניע עצמו ומבקש לשוב ולהתקרב, ע"י שמגלה בעצמו שבתוך ההסתר נמצא ה' יתברך ומתרחק ממנו רק כדי שיתגבר וישוב אליו, כדרך האב שמלמד את בנו ללכת שמתרחק ממנו מעט כדי שילמד ללכת בכוחות עצמו.

אך פעמים שההסתר כל כך גדול וקשה עד כי אינו יודע שיש כאן הסתר ושיש לו לגלות מה. ובזה האיר לנו **מרנא הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) ואמר, שזהו מה שאמר ה' **ואנכי הסתר אסתיר פני ממנו ביום ההוא** (דברים לא, יח), שבא לומר שאסתיר ממנו שנמצא בכלל בהסתר, ואנכי הסתר אסתיר את בחינת האנכי שבבריאה **הסתר אסתיר**. ועל כך אומר הבעש"ט 'אם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און'. שכאשר יודע האדם שלית אתר פנוי מיניה והרי הוא ממש בתוך זה ההסתר, אין זה הסתר לגביו. אך אם אינו מרגיש את ההסתר וסבור שדרכו מאירה לפניו והוא צדיק בעיני עצמו, מתרחק מלפני ה' יותר מעד עתה, וזהו 'אנכי הסתר אסתיר' שהקב"ה מסתיר ממנו את עצם ההסתרה ואין האדם מתעורר לשוב לעבודת ה'.

ואפשר להוסיף בדבריו, על דרך הידוע שהיה רגיל **הבעל שם טוב ע"ה** לומר והיה חוזר ומוכיח את תלמידיו בדברי המדרש שהובאו **בשל"ה הקדוש** (משפטים תורה אור אות ח'), 'ה' צילך' שהנהגת ה' עם האדם הרי היא כצל, נמצא שכפי שהאדם מתאמץ לגלות את שגנוז בתוך ההסתר, זוכה הוא שכנגד זה מגלה הקב"ה את הימצאותו מאחרי ההסתר ואז בקלות יותר יוכל לגבור על ההסתר ולסלקו.

גם בשעת ניסיון קרוב ה' אלינו

ועל כך דיברה תורה בנועם אמריה בפרשתנו 'והאלקים ניסה את אברהם', ופירש **הבעל שם טוב הקדוש** שהיה כאן הניסיון מצד התגברות מידת הדין הנקראת 'אלקים', ואברהם שהוא בבחינת החסד היפך הדין, שזהו כל מהות הניסיון

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

בני יששכר

- שארית ישראל
- תפארת שלמה
- יסוד העבודה
- מגן אברהם
- דברי יחזקאל
- פרי צדיק
- צדקת הצדיק
- חסד לאברהם

באר מים חיים

- יושר דברי אמת
- מנוחם ציון
- אוהב ישראל
- מאור ושמש
- זרע קודש
- בת עין
- אור לשמים

אוצר בעל שם טוב

- תולדות יעקב יוסף
- נועם אלימלך
- מנורת זהב החדש
- מאור עינים
- אור המאיר
- עבודת ישראל
- קדושת לוי
- חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי' להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.

Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com